

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta
Terveysten edistämisen koulutusohjelma
Johtamisen osaaminen
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Leena Porkka & Krista Puustinen

Ohjatun harjoittelun kehittäminen Kouvolan kotihoidossa

Opinnäytetyö 2013

Tiivistelmä

Leena Porkka & Krista Puustinen

Ohjatun harjoittelun kehittäminen Kouvolan kotihoidossa, 47 sivua, 4 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta

Terveysten edistämisen koulutusohjelma

Johtamisen osaaminen

Opinnäytetyö 2013

Ohjaajat: yliopettaja Pirjo Vaitinen, Saimaan ammattikorkeakoulu, kotihoidon

aluejohtaja Tiina Köninki, Kouvolan kaupunki

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Kouvolan kotihoidon ohjattua harjoittelua. Tarkoituksena oli kehittää Kouvolan kotihoitoon opiskelijan harjoittelun palautelomake sekä laatia opiskelijan ohjaajan opas. Palautelomakkeen sekä ohjaajan oppaan kehittämisen pohjana käytettiin aiempia alan tutkimuksia ja kirjallisuutta sekä aiemmin käytössä olleita opiskelijapalautelomakkeita.

Ohjattu harjoittelu on kautta aikojen kuulunut olennaisena osana terveysalan koulutukseen. Alkuvaiheessa alan ammatteihin on opittu käytännön työtä tekemällä. Tutkimusten mukaan opiskelijoiden oppiminen harjoittelujaksojen aikana on pitkälti riippuvaista siitä, miten heitä ohjataan harjoittelun aikana. Käytännön harjoittelun ohjaus voidaan määritellä opiskelijan oppimisen ja ammatillisen kasvun tukemiseksi, edistämiseksi ja helpottamiseksi. Opiskelijan ja ohjaajan yhteistyössä rakentama ohjaussuhde on tärkeää, sillä ohjaus tapahtuu sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta.

Opiskelijan palautelomake kehitettiin aiemmista tutkimuksista esiin nousseiden ”hyvän ohjaajan” ominaisuuksien perusteella. Useassa aiemmassa tutkimuksessa kehitystehtäväksi tai jatkotutkimusaiheeksi oli nostettu opiskelijoiden ohjauksesta antaman palautteen tärkeys. Palautteen antamisen tulisi olla systemaattista esim. opiskelijoille jaettavalla kyselylomakkeella. Palautelomaketta esiteltiin kahdella opiskelijaryhmällä syksyllä 2012. Opiskelijoita pyydettiin arvioimaan lomakkeen toimivuutta ja sen ulkoasua. Ohjaajan opasta esiteltiin tekovaiheessa sen tuleville käyttäjille, kotihoidon henkilökunnalle, joilta pyydettiin palautetta oppaan sisällöstä. Palautetta pyydettiin molempiin tuotoksiin myös kotihoidon aluejohtajilta. He kommentoivat niitä muutamaa otteeseen kesän ja syksyn 2012 aikana. Opasta sekä lomaketta kehitettiin saadun palautteen pohjalta. Opiskelijapalautelomake sisältää myös rekrytointiosion, jolla on pyritty helpottamaan työhön hakeutumista.

Jatkossa opiskelijan ohjattua harjoittelua tulisi kehittää niin, että ohjaajilla olisi mahdollisuus osallistua ohjaamiskoulutuksiin säännöllisin väliajoin. Kaikilla terveysalan ammattilaisilla on velvollisuus ohjata opiskelijoita. Ohjausta ei pitäisi kokea lisätyönä, vaan sen tulisi olla tärkeä osa hoitotyötä.

Asiasanat: harjoittelun ohjaaja, ohjattu harjoittelu, opiskelijan palautelomake, toiminnallinen opinnäytetyö

Abstract

Leena Porkka & Krista Puustinen

Clinical practice development in Kouvola's home care, 47 Pages, 4 Appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Master's Degree Programme in Health Promotion

Leadership

Master's Thesis 2013

Instructor: Principal Lecturer, Dr. Pirjo Vaittinen, Saimaa University of Applied Sciences, Regional Director for Home Care, Tiina Köninki, City of Kouvola

The objective of this functional research was to improve the supervised practical training in home care services for the City of Kouvola. The purpose was to develop a feedback form for students' practice and to compose a handbook for the instructors of the students. Previous studies, literature and formerly used feedback forms were used as the basis for development of the handbook and the feedback form.

Based on research, the quality of supervised clinical practice is the most important element of students' learning during the training period. The guidance can be defined as supporting, advancing and facilitating student learning and professional growth. The student feedback form was developed on the basis of the "master instructor" properties which had arisen in previous studies. Systematic feedback is the resource for advancing the quality of practical training.

In the future, the supervised clinical practice should be improved so that instructors would be able to participate in regular training sessions for clinical instructors. Every health care professional has the duty to teach students. Participation as clinical instructors for students should be valued as an integral component of nursing and professional development.

Keywords: Clinical instructor, supervised clinical practice, student feedback form, functional research

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Ohjattu harjoittelu - keskeinen osa ammatillista koulutusta sosiaali- ja terveysalalla	7
2.1 Ohjattua harjoittelua ohjaavat lait ja asetukset.....	7
2.2 Ammatillinen perustutkinto ja ammattiosaamisen näyttöviikko	8
2.3 Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto.....	9
3 Ohjattu harjoittelu	10
3.1 Ohjatun harjoittelun toteutus	10
3.2 Ohjaajan rooli ja kokemuksia harjoittelun ohjauksesta.....	13
3.3 Opiskelijan rooli ja kokemuksia ohjatusta harjoittelusta	16
3.4 Ohjatun harjoittelun arviointi	18
3.5 Vastavuoroinen palautteenanto	20
4 Ohjatun harjoittelun kehittäminen esimiehen näkökulmasta	21
5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävät	23
6 Opinnäytetyö toiminnallisena opinnäytetyönä	24
6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	24
6.2 Opinnäytetyön toteuttamisympäristö.....	25
6.3 Opinnäytetyön eettiset kysymykset.....	29
7 Opinnäytetyön toteutus	31
7.1 Opiskelijoiden palautelomakkeen laatiminen	31
7.2 Opiskelijan ohjaajan oppaan laatiminen.....	36
8 Pohdinta ja jatkotutkimusaiheet	38
8.1 Pohdinta.....	38
8.2 Jatkotutkimusaiheita	39
Kuviot	41
Lähteet.....	42
Liitteet	
Liite 1	Tutkimuslupa
Liite 2	Saatekirje
Liite 3	Kotihoidon ohjatun harjoittelun opiskelijapalautelomake
Liite 4	Opiskelijan ohjaajan opas

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kehittää opiskelijoiden ohjattua harjoittelua Kouvolan kotihoidon työyksikössä. Opinnäytetyön tarkoituksena on edistää opiskelijoiden palautteenantomahdollisuutta ja kehittää palautteen sisällön perusteella opiskelijan ohjausta. Tarkoituksena on myös kehittää ohjausta yhdenmukaiseksi. Kehittämistehtävinä on laatia tutkitun teorian pohjalta Kouvolan kotihoitoon uudistettu opiskelijapalautelomake sekä laatia opas ohjatun harjoittelun ohjaajille.

Kouvolan kotihoidossa on vuositasona ollut yhteensä noin 100 opiskelijaa. Opiskelijapalautelomakkeita oli palautunut vuosina 2009–2012 vain 33, joka on hyvin pieni määrä harjoittelussa olleiden opiskelijoiden määrään nähden. Käytössä ollut opiskelijapalautelomaketta ei ole aiemmin ”markkinoitu” riittävästi, ja näin ollen sen käyttö on unohtunut lähes kokonaan. Lomake on sisältänyt kolme avointa kysymystä. Mahdollisesti opiskelijat ovat kokeneet avoimet kysymykset hankaliksi eivätkä ole sen vuoksi palauttaneet lomakkeita. Opiskelijapalautteen niukkuuden ja palautteen sisällön sekä Kouvolassa tehdyn Tamminen (2012, 25) tutkimuksen mukaan opinnäytetyömme kehittämistehtävä on ajankohtainen. Tammisen tutkimukseen osallistuneista sairaanhoitajista 70 % oli sitä mieltä, että ohjatun harjoittelun paikalla on positiivista vaikutusta tulevaa työpaikkaa valittaessa. Näin ollen hyvällä ja ammattitaitoisella ohjatun harjoittelun ohjauksella annamme opiskelijoille kotihoidosta positiivisen kuvan työpaikkana ja saamme tulevaisuudessa rekrytoitua uutta ammattitaitoista henkilökuntaa tekemään tätä arvokasta työtä kanssamme.

Tulevaisuudessa Suomessa tapahtuu muutoksia: väestö ikääntyy, erilaiset terveysongelmat lisääntyvät sekä sairauksien ennaltaehkäisyyn panostetaan entistä enemmän. Nämä vaativat sosiaali- ja terveysalan tulevilta työntekijöiltä ammattimaista tietojen ja taitojen hallintaa. Väestön ikääntyminen tarkoittaa myös suurten ikäluokkien eläköitymistä, mikä johtaa henkilöstön rekrytointiongelmien. (Lampinen 2010, 2.) Terveystieteiden eri työyksiköissä tarvitaan tulevaisuudessa taitavia hoitajia, ja ohjatun harjoittelun tehtävänä on osaltaan olla tukemassa tätä tavoitetta. Opiskelijan tulee päästä harjoittelemaan käytännössä jo koulussa oppimaansa teoreettista tietoa. (Juvonen 2010, 5; Kallio 2011, 3.) Ohjatun harjoittelun

joittelujakson päätyttyä on hyvä kerätä opiskelijoilta järjestelmällisesti palautetta harjoittelun toteutumisesta, sillä ainoastaan opiskelijoilta saadun palautteen perusteella harjoittelun ohjausta voidaan kehittää oikeaan suuntaan (Ääri 2005, 53).

Opiskelijan kannalta opinnäytetyömme on tärkeä ja ajankohtainen, sillä ohjatussa harjoittelussa opiskelijat perehtyvät nimetyn ohjaajan kanssa terveydenhuollon toimintaan sekä arvoperustaan. Ohjatun harjoittelun opiskelijoille työpaikoilla, aidoissa työympäristöissä ja työtilanteissa, tapahtuva oppiminen on keskeisin osa ammattitaidon oppimista, varmistamista ja kehittämistä. Tästä syystä harjoittelun ohjauksen on oltava ammattitaitoista ja hyvälaatuista. (Heinonen 2003, 13; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.) Opiskeluaikoina opiskelija luo yhteistyöverkostoja eri työnantajien kanssa ja markkinoi itseään tulevana ammattilaisena.

Ohjatun harjoittelun ohjaajille ja koko kotihoidon työyhteisölle opinnäytetyömme kehittämistehtävä on tärkeä, sillä ohjaajalle on erityisen tärkeää saada palaute opiskelijalta siitä, miten ohjaus on onnistunut. Parhaimmillaan opiskelijalta saatu palaute auttaa ohjaajana toiminutta terveydenhuollon ammattilaista sekä koko työyhteisöä tulemaan tietoisiksi työpaikassa vaikuttavista asioista ja kehittämään mahdollisia epäkohtia sekä uudistamaan ohjatun harjoittelun käytäntöjä vieläkin paremmiksi. (Mykrä 2007, 41.)

Tämän opinnäytetyön aihe kiinnosti meitä molempia ja halusimme kehittää työvälineitä omaan työhömmme, ohjatun harjoittelun ohjaajana toimimiseen sekä saada todellista palautetta siitä, kuinka harjoittelun ohjaus on onnistunut. Koemme tämän opinnäytetyön antavan meille valmiuksia kehittää työtämme ja työyhteisöämme sekä toimia myös tulevana esimiehinä. Esimiestyössä meillä on velvollisuus hyödyntää ja käsitellä organisaation ulkopuolelta tulevaa palautetta jatkuvasti. Opiskelijoilta saatu palaute ohjatun harjoittelun jaksosta antaa mahdollisuuden arvioida palautteen perusteella, missä on onnistuttu ja mitä tulisi vielä kehittää. Palautteiden perusteella voidaan visioda uusia kehittämishankkeita sekä asettaa tavoitteita tuleville ohjatun harjoittelujaksoille.

2 Ohjattu harjoittelu - keskeinen osa ammatillisesta koulutusta sosiaali- ja terveysalalla

2.1 Ohjattua harjoittelua ohjaavat lait ja asetukset

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) 2 § säädetään *nuorille ja aikuisille annettavasta ammatillisesta peruskoulutuksesta ja siinä suoritettavista tutkinnoista. Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeita sekä edistää työllisyyttä. Asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (811/1998) 5 § ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 16 §:n mukaisesti tehtävässä koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovitaan osapuolten tehtävistä, opiskelijan ohjauksen ja osaamisen arvioinnin sekä siihen sisältyvien ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisestä, työnantajalle mahdollisesti maksettavista korvauksista ja muista tarpeellisista koulutuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämiseen liittyvistä seikoista.*

Ammattikorkeakouluista annetun lain (351/2003) 4 §:n mukaan *ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimuksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä. Terveysalan säänneltyihin ammatteihin liittyvän koulutuksen toteutus on viime kädessä ammattikorkeakoulujen vastuulla. Valtioneuvoston asetuksen ammattikorkeakouluista (352/2003) 4 §:n mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuuluu perus- ja ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, ammattitaitoa edistävää ohjattua harjoittelua sekä opinnäytetyö.*

Valtioneuvoston asetuksessa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta (559/1994) on määritelty nimikesuojatut ammattihenkilöiden tutkintonimikkeet, joihin kuuluu mm. lähihoitaja. Laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) 5 ja 8 § muuttamisesta annetun lain mukaan sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajatutkinnon suorittanut saa harjoittaa ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Geronomitutkinnon suorittaneet eivät kuulu terveydenhuollon ammattilaisista annetun lain piiriin. Toimintaa ohjaavien

lakien ja asetusten lisäksi terveysalan ammattia säätelee luvanvaraisuus. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) laillistaa ja rekisteröi Suomessa terveysalan ammattia harjoittavat henkilöt. Voimassa olevien virka- ja työehtosopimusten mukaan kaikilla hoitotyön ammattilaisilla on ohjaus- ja opetusvelvollisuus, ja sitä edellytetään kaikilta hoitajilta käytännön työssä oman perustoimenkuvan ohella. (Lampinen 2010, 2; Luojus 2011, 20; Juvonen 2010, 6; Opetusministeriö 2006, 10–11, 65.)

Tässä opinnäytetyössä käytämme sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon työssäoppimisesta sekä ammattiosaamisen näyttöviikoista ja sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulun ohjatusta harjoittelusta yhteistä nimitystä ohjattu harjoittelu.

2.2 Ammatillinen perustutkinto ja ammattiosaamisen näyttöviikko

Ohjatun harjoittelun laajuus on sosiaali- ja terveysalan perustutkinnoissa vähintään 29 opintoviikkoa, joka on noin 24 % koko koulutuksen laajuudesta (Opetushallitus 2010, 14). Ohjattu harjoittelu on työpaikoilla suoritettavaa ja tavoitteellista opiskelua, joten se on merkittävä vaihe ammattiin kasvussa. Harjoittelujakson yhtenä onnistumisen edellytyksenä on hoitotyön hyvä ja ammattitaitoinen ohjaus. (Kajander 2007, 8; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

Ohjattu harjoittelu on yksi osa ammatillista koulutusta. Harjoittelu on aidoissa työpaikoissa tapahtuvaa opiskelijan itsensä asettamien tavoitteiden saavuttamista, ohjaajan ohjaaman ja arvioiman opiskelun muoto. Harjoittelujaksojen tulee olla ammatinhallinnan kannalta riittävän pitkiä ja monipuolisia, erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon työyksiköissä suoritettuja jaksoja. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että opiskelija saa riittävästi ohjausta ja opetusta työssäoppimisen aikana ja että opettajilla ja muulla henkilöstöllä on edellytykset yhteistyölle työelämän kanssa. Ohjatun harjoittelun toteutuksesta vastaa koulutuksen järjestäjä. Toteutukseen sisältyy suunnittelua, opiskelijan ohjausta ja arviointia. Työpaikalla tulee kiinnittää erityistä huomiota opiskelijan ohjaukseen ja palautteen antamiseen. (Opetushallitus 2010, 262–263.)

Työpaikkojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyöllä varmistetaan harjoittelun ja muun ammatillisen koulutuksen työelämävastavuus, laatu ja ajantasaisuus. Li-

säksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia opettajien työelämäosaamisesta ja kouluttamisesta sekä työpaikkaohjaajien kouluttamisesta. (Opetushallitus 2010, 263.)

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittamiseen kuuluvat eri ammattiosaamisen näytöt. Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan mahdollisimman laajasti ammattitaitovaatimuksissa määritelty osaaminen, mutta vähintään se, mitä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattiosaamisen näytöt on ajoitettu koko koulutuksen ajalle tasaisesti. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus oppia ammattiosaamisen näytössä arvioitava osaaminen ennen osaamisen näyttämistä ohjatussa harjoittelussa. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on huolehtia siitä, että opiskelija saa tukea ja ohjausta näyttöjen suorittamiseen. Ohjausta ja tukea annetaan ennen näyttöjä esim. ammattiosaamisen näyttöjen infoina opiskelijoille, niiden aikana esim. ohjauksena sekä ohjaavana palautteena ammattiosaamisen näyttöjen jälkeen. (Opetushallitus 2010, 24, 251–252.)

Ammattiosaamisen näyttöviikon aikana opiskelija toimii hoitajana muiden työntekijöiden rinnalla ohjatun harjoittelun paikassaan ja samalla osoittaa osaamistaan näyttökriteerien avulla. Näyttöviikolla opiskelija pyrkii tekemään työtä oma-toimisemmin kuin muun ohjatun harjoittelujakson aikana. Näytön vastaanottajana toimii yksi tai kaksi näyttökoulutuksen saanutta lähihoitajaa. Näytön vastaanottajan tulee aikuisten näytössä olla eri henkilö kuin opiskelijan ohjatun harjoittelun ohjaaja. (Palosara 2012, 37.)

2.3 Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosiaali- ja terveysalan koulutusta on viime vuosikymmeninä kehitetty paljon, mutta käytännön opiskelu ja ohjaus ovat säilyneet entisellään, kuitenkin tämä kokonaisuus muodostaa suuren osan sosiaali- ja terveysalan koulutuksesta (Tanskanen 2005, 7). Tanskasen (2005, 14) mukaan opettajien ja työelämän edustajien tulisi asettaa harjoittelulle laatutaso ammatti- sekä ammattikorkeakoulutuksen vaatimusten mukaisesti, suunnitella sen sisältö, toteutus ja arviointi, jotta tiedonkulku, työnjako ja vastuu harjoittelun toteuttamisesta selkeytyvät ja palvelevat parhaiten opiskelijan oppimista ohjatussa harjoittelussa.

Harjoittelussa opiskelu perustuu opetussuunnitelmissa asetettuihin yleisiin tavoitteisiin, opiskelijan omiin oppimistavoitteisiin sekä opintokohtaisiin tavoitteisiin. Opintosuunnitelman tavoitteista johdetut ohjatun harjoittelun tavoitteet ohjaavat yleisellä tasolla opiskelijan harjoittelujaksoa ja luovat pohjan opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden laatimiselle. (Tanskanen 2005, 12.)

Sairaanhoitaja- ja geronomikoulutuksen laajuus on 210 opintopistettä (op), johon kuuluu ohjattua harjoittelua opinnoista 90 op:n verran. Ohjatusta harjoittelusta 15 op voidaan suorittaa ammattikorkeakoulun kliinisissä harjoitustilanteissa ja – tiloissa. Terveystenhoitajakoulutuksen laajuus on 240 op, ja se sisältää sairaanhoitajakoulutuksen (210 op). Terveystenhoitajakoulutukseen kuuluu ohjattua harjoittelua 100 op:n verran. Ohjattu harjoittelu muodostaa suuren osan sosiaali- ja terveystalan tutkinnoista. Koko sairaanhoitaja- sekä geronomikoulutuksesta työelämässä harjoittelua on noin 36 % ja terveystenhoitajakoulutuksesta noin 41 %. Ohjattu harjoittelu on hyvin tärkeä vaihe ammattiin kasvussa, joten harjoittelujaksojen yhtenä onnistumisen edellytyksenä on hoitotyön hyvä ja ammattitaitoinen ohjaus. (Kajander 2007, 8; Opetusministeriö 2006, 70, 91, 113.)

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen yleisenä tavoitteena on antaa opiskelijalle laaja-alaiset käytännön perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet asianomaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten; edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja edistämiseen; valmiudet jatkuvaan koulutukseen sekä riittävä viestintä- ja kielitaito. Ohjatun harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. (Opetusministeriö 2006, 14.)

3 Ohjattu harjoittelu

3.1 Ohjatun harjoittelun toteutus

Terveystalan koulutuksessa ohjattu harjoittelu nähdään opiskelijoiden oppimisprosessin osana siten, että harjoittelussa sovelletaan teoriassa opittua todellisiin hoitotilanteisiin. Omakohtaisen kokemuksen hankkiminen opittavasta asiasta on oleellinen asia kokonaisvaltaista oppimista. Parhaiden käytännön oppimisko-

kemusten on tutkittu syntyvän, kun opiskelijat harjoittelevat työskentelyä kokeneiden työntekijöiden ohjauksessa. (Helin 2004, 11–12.)

Harjoittelun ohjaamisella tarkoitetaan opiskelijan oppimisen tukemista harjoittelujakson aikana. Ohjaus ja tuki voivat liittyä käytännön taitojen omaksumisesta aina opiskelijan persoonallisen ja ammatillisen kehityksen pohtimiseen saakka. Ohjauksen tavoitteena on opiskelijan ammatillisen ja persoonallisen kasvun tukeminen. Opiskelijaa autetaan näkemään yhteydet hänen omien toimintatapojensa ja teoreettisen tiedon välillä. Ohjaus on käsitteellisen tiedon opettamista henkilökohtaisempaa. (Saarikoski 2005, 13.)

Terveysalan ammattien käytännönläheisyydestä johtuen opiskelijan hoitotaitojen harjoittelulla on keskeinen merkitys. Terveysalan harjoittelu tapahtuu pääsääntöisesti erilaisissa terveydenhuollon työympäristöissä. Niiden rakenteilla ja henkilökunnan sisäisillä suhteilla on opiskelijan harjoittelusta saaman kokemuksen kannalta suuri merkitys, sillä ne vaikuttavat myös oppimiskokemuksen laatuun. Tämän vuoksi ei ole yhdentekevää, millaisessa työympäristössä opiskelu tapahtuu. Keskeinen rooli on myös ohjaajalla, jonka avulla oppimista edistetään. (Saarikoski 2005, 12.) Ohjatulla harjoittelulla on tärkeä osa hoitotaitojen oppimisessa. Opiskeluaikana saaduilla kokemuksilla on suuri vaikutus tulevien ammattilaisten hoitotaitoihin ja asenteisiin, ja siksi ohjaamisen kehittäminen on erityisen tärkeää. (Kallio 2011, 40.)

Ohjatusta harjoittelusta sovitaan sosiaali- ja terveydenhuollon työyksikön ja koulun välisellä kirjallisella sopimuksella. Sopimukseen kirjataan edellä mainittujen osapuolten työ- ja vastuunjako ohjatussa harjoittelussa sekä sitoutuminen opetussuunnitelman tavoitteiden edellyttämien harjoittelupaikkojen tarjoamiseen. Sopimukseen kirjataan harjoittelusta koituvat kustannukset ja se, kuinka kustannukset korvataan työyksikölle. Sopimus tehdään organisaatioiden korkeimmalla tasolla. (Heinonen 2003, 18.) Talouden suhdanteet vaikuttavat hyvinkin voimakkaasti, joten ohjattujen harjoittelupaikkojen järjestäminen kaikille opiskelijoille on suuri ja monimutkainen prosessi. Harjoittelupaikkojen saatavuus ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja osaamisen jatkuva kehittäminen ovat tärkeitä talouden suhdanteista riippumatta. (Kallio 2011, 53; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

Kaikkien ohjattuun harjoittelun kuuluvien osapuolten, ohjaajien ja opettajien, työnjako sekä vastuu ja velvollisuudet on määriteltävä ennen harjoittelujakson alkua. Työyhteisöissä, joissa on opiskelijoita ohjatun harjoittelun jaksoilla, tarvitaan ammattitaitoisia ohjaajia sekä opiskelijan edellyttämät ja riittävät sekä taroituksenmukaiset resurssit. (Heinonen 2003, 19.)

Pääsääntöisesti terveysalan opiskelijat eivät ole ohjatun harjoittelun aikana työsuhteessa harjoittelupaikkaan eivätkä näin ollen saa ohjatun harjoittelun ajalta palkkaa. Opiskelijoita ei saa missään tilanteessa laskea työyhteisön henkilöstöresursseihin heidän ohjatun harjoittelunsa ajanjaksolla. (Heinonen 2003, 18 – 19.)

Välttämättä kaikki opiskelijat eivät pääse juuri haluamaansa harjoittelupaikkaan, vaan harjoittelupaikka voi olla jopa toisella paikkakunnalla. Koululta harjoittelupaikkoja tiedustellaan työpaikoilta, opiskelijoista vastaava henkilö vahvistaa, montako opiskelijaa heidän työyksikköonsä milloinkin mahtuu. Työyhteisön harjoittelukoordinaattori ilmoittaa työyhteisöön opiskelijoiden nimet ja harjoittelujaksot, opiskelijoista vastaavat henkilöt ilmoittavat eteenpäin työyksiköihin opiskelijoiden tulosta. Usein opiskelijat itse ottavat vielä yhteyttä harjoittelupaikkaan ennen jakson alkua. Tällä tavalla he varmistavat oman tulonsa ja saavat tietoonsa mahdollisesti ensimmäisiä työvuoroja sekä osoittavat kiinnostuksensa harjoittelujaksoa kohtaan olemalla aktiivisia heti alusta lähtien. (Kallio 2011, 53.)

Inhimillisesti ja laadukkaasti toteutettu asiakkaan hoito on tärkein kriteeri myös mielekkäälle oppimiskokemukselle. Nähdessään potilaan yksilöllisen hoitoprosessin opiskelija saa kokonaiskuvan hoitotyön sisällöstä. Opiskelijan osallistuksessa vain hajanaisiin osatehtäviin jää hoidon kokonaiskuva hahmottumatta. Myös hoidon suunnittelua tukeva dokumentointi ja suullinen raportointi edistävät kokonaisuuden hahmottamista ja tarjoavat opiskelijalle taroituksenmukaisia oppimiskokemuksia. Käytännön opiskelu tarjoaa opiskelijalle hyvät puitteet harjoitella potilaan kohtaamista. Opiskelijan potilaskontakteissa saadut kokemukset auttavat löytämään ammattitaitoiselle hoitajalle ominaisia ajattelu- ja toimintatapoja. Tällaiset oppimiskokemukset edistävät käsitteellisen tiedon ja empiirisen kokemuksen yhdistymistä, kunhan tätä oppimisprosessia vain pystytään riittävästä ohjauksessa tukemaan. (Saarikoski 2005, 16–17.)

3.2 Ohjaajan rooli ja kokemuksia harjoittelun ohjauksesta

Tässä opinnäytetyössä ohjaajalla tarkoitetaan kokeneempaa ammatissa toimivaa henkilöä, joka on nimetty oman toimensa ohella ohjaamaan opiskelijan oppimista työpaikalla. Ohjaajan tehtävänä on huolehtia, että opiskelijalle löytyy tarvittaessa vastuunottava varaohjaaja (Lasonen 2001, 33; Sulosaari 2005, 25). Samaan tulokseen ovat tulleet myös Saarikoski ja Leino-Kilpi (2009, 6) joiden tutkimusten mukaan ohjaajaparin käyttäminen on osoittautunut järkeväksi vaihtoehdoksi ohjatuissa harjoitteluissa. Tanskasen (2005, 61) sairaanhoitajaopiskelijoille tekemän tutkimuksen mukaan lähes kaikille (98 %) opiskelijoille oli mietitty henkilökohtainen ohjaaja harjoittelujaksolle.

Ohjaajan tehtävänä on aiemmin ollut toimia kontrolloijana ja arvostelijana. Nykyisin ohjaajasta on tullut enemmänkin kuuntelija, kyselijä, neuvoja ja samalla myös oppija. Ohjauksen vaikutus myös ohjaajan oppimiseen on tärkeä tiedostaa ja hyödyntää sekä työyhteisön että yksittäisen hoitajan toiminnan kehittämisessä. Ohjaajan tulee sitoutua ohjaamiseen eikä toimia vain tiedon jakajana. Opiskelijan ohjauksen tulee olla suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa ohjaajan keskeisiin tehtäviin kuuluvat oppimisen tukeminen, oppimisympäristöön perehdyttäminen, asiantuntemuksen jakaminen sekä vastuun kantaminen opiskelijan harjoittelusta. (Sulosaari 2005, 28.)

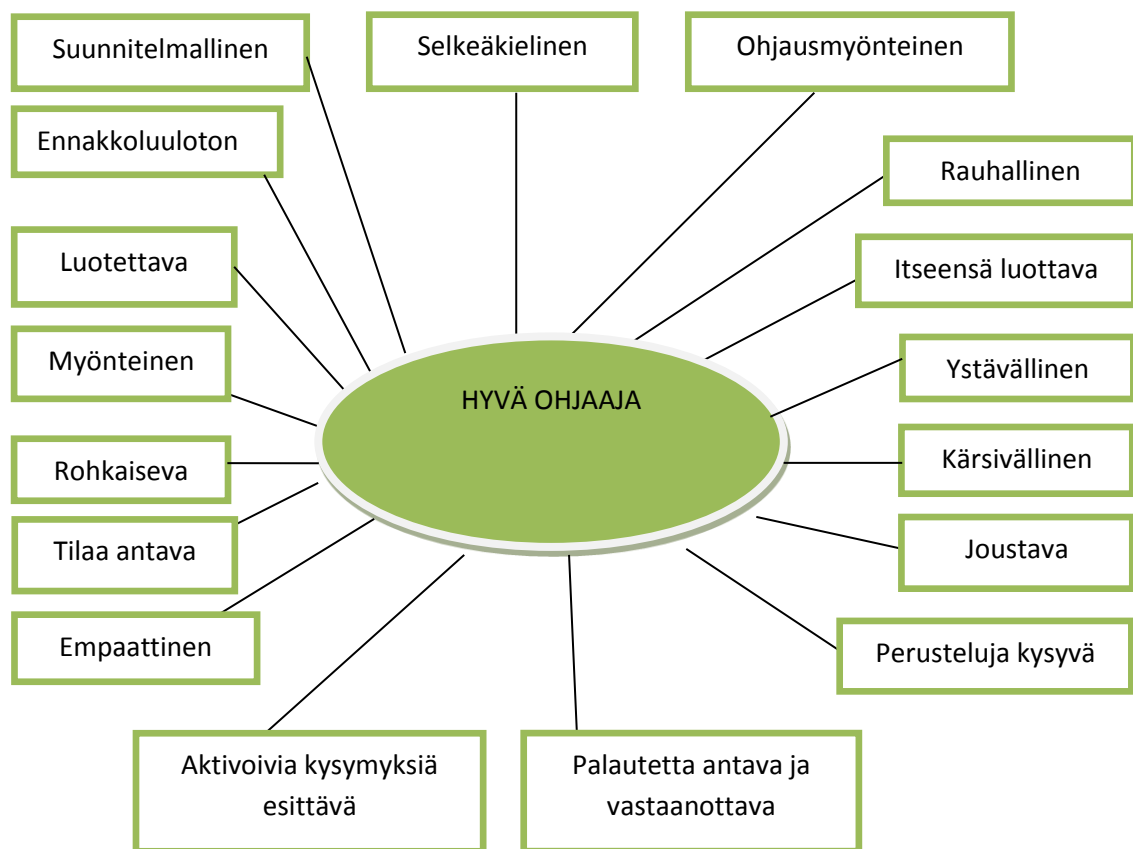
Ohjaajalla on suuri merkitys opiskelijan oppimisen tukijana. Hyvä ohjaaja on opiskelijalle esikuva, jonka toimintaan ja ajatuksiin opiskelijalla on mahdollisuus peilata omia ajatuksiaan ja toimintaansa. Harjoittelun ohjaus edellyttää ohjaajalta pedagogisia taitoja, tietoja erilaisista oppimisstrategioista ja taitoa antaa palautetta. Harjoittelun ohjaajana toimiminen on vastuullista ja tavoitteellista, mikä edellyttää ohjaajalta riittäviä ohjausvalmiuksia. Oppimista edistävän ohjaajan tulee tuntea opiskelijan oppimistaso ja oppimistavoitteet. Ohjaajalla tulee olla aikaa opiskelijalle ja hänen tulee tunnistaa opiskelijan oppimisen tarpeet ja asettaa toteuttamalleen ohjaukselle tavoitteita. (Sulosaari 2005, 28; Mölsä 2000, 66.)

Useissa eri tutkimuksissa yhteistyö koulujen ja käytännön harjoittelupaikkojen välillä on koettu tärkeäksi ja keskeiseksi, mutta usein epäselväksi tai liian vähäiseksi ohjaajien näkökulmasta. Myös tarve lisäkoulutukseen ohjaajan pedagogis-

ten valmiuksien lisäämiseksi on todettu merkittäväksi. (Sulosaari 2005, 25.) Tanskasen (2005, 7) mukaan Sosiaali- ja terveysministeriön hoitotyön valtakunnallisen kehittämisprojektin loppuraportissa (1998) käytännön opiskelun kehitystarpeina nousivat esille oppilaitosten ja työelämän yhteistyön lisääminen, ohjausvastuun selkeyttäminen, teorian ja käytännön yhteensovittaminen, yhteisten harjoittelun arviointikriteerien kehittäminen sekä harjoittelun laadun parantaminen.

Ohjatun harjoittelun ohjaajalla on suuri merkitys opiskelijan oppimisen motivaatiota lisäävänä tai vähentävänä tekijänä. Ammattitaitoinen, omaa työtään arvostava, ystävällinen, rohkaiseva sekä kannustava ohjaaja lisää opiskelijoiden motivaatiota oppimiseen. Ohjaaja voi myös nujertaa opiskelijan motivaation negatiivisella, epäoikeudenmukaisella ja ammattitaidottomalla käyttäytymisellä. Ohjaajan myönteinen suhtautuminen harjoittelun ohjaukseen näkyy opiskelijan oppimismotivaation lisääntymisenä ja halukkuutena hakeutua yhteisiin oppimislanteisiin. Hyvä ohjaaja pyytää opiskelijan toiminnalle perusteluja ja tekee aktiivisia kysymyksiä ohjauksen lomassa sekä antaa opiskelijalle säännöllisesti palautetta hänen toiminnastaan. Opiskelijan epäonnistuessa ohjaajan tulee löytää myönteisiä puolia ja osata rohkaista eteenpäin. Hyvän ohjaajan on tärkeää sietää myös oman työnsä arviointia. (Sulosaari 2005, 28; Tanskanen 2005, 22.)

Opiskelijat odottavat ohjaajalta ihmissuhdetaitoja, ammatillista pätevyyttä ja ohjauksellista kykyä. Hyvää ohjaajaa kuvaavat keskeisimmät tekijät ovat ohjaajan persoonallisuus ja vuorovaikutustaidot, ohjaushalukkuus ja opetustaidot. Hyvän ohjaajan ominaispiirteitä kerrotaan olevan myös hyvä suhde opiskelijoihin, hoitotyön asiantuntemus ja hoitotaidot. (Sulosaari 2005, 28–29.) Hyvän ohjaajan ominaisuuksia on kuvattu tarkemmin kuviossa 1.

Kuvio 1. Hyvän ohjaajan ominaisuuksia (Sulosaari 2005, 29)

Opiskelijan persoonalliset ominaisuudet saattavat vaikuttaa eriarvoiseen kohteluun tai ohjauksen saamiseen. Opiskelijan ja ohjaajan suhteessa tapahtuva konflikti voi aiheuttaa persoonallisia pitkällekin kestäviä vaikutuksia opiskelijassa. Äärin (2005, 52) tutkimuksen perusteella opiskelijoista 43 % kuvasi konfliktin ohjaussuhteessa vaikuttaneen tuhoisasti minäkuvaansa ja 29 % kuvasi sen olleen haitallinen terveydelleen. Ohjaajan olisi ensiarvoisen tärkeää osata suhtautua opiskelijoihin tasapuolisesti, ohjaamaan ja antamaan palautetta kaikille samalla lailla sekä huomioida kuitenkin mahdollinen yksilöllinen ohjaustarve.

Sulosaari (2005, 28–29) esittää tutkimuksessaan opiskelijoiden arvostavan hyvää yhteistyötä ja – henkeä sekä avointa ilmapiiriä, jossa he voivat ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään vapaasti. Opiskelijat toivovat ohjaajan myös antavan heille vastuuta ohjauksen lisäksi. Keskeinen haaste opiskelijan ohjaajalle on opiskelijoiden tukeminen, joka vaihtelee läsnäolosta aktiiviseen yksilölliseen rohkaisemiseen, kuunteluun ja ymmärtämiseen. Ohjaajan tulee muistaa, että

hän on opiskelijalle myös esikuva ja roolimalli tulevasta ammatista. Opintojen alkuvaiheessa keskeistä ohjaajan toiminnassa on turvallisuuden tunteen välittäminen oppijalle, keskivaiheessa tilan antaminen oppimiseen ja loppuvaiheessa ammattialan olemuksen ymmärtämisen yhteinen pohtiminen.

Pulsfordin, Boitin ja Owenin (2002) tekemän tutkimuksen mukaan ohjaajat koki-
vat tietonsa ohjauksesta ja ohjausmenetelmistä puutteellisiksi, kun taas Kopon-
sen (2009, 65) tekemässä tutkimuksessa esitetään ohjatun harjoittelun ohjaaji-
en arvioivan omat ohjaustaitonsa hyviksi. Ohjaajat toivat tutkimuksessa esille
perehdyttämisen tärkeyden ja opiskelijoiden kohtelun hoitotiimin jäsenenä heti
alusta alkaen. Palautteenannosta ohjaajat olivat sitä mieltä, että he antavat ra-
kentavaa palautetta aina sopivassa tilanteessa. Tutkimukseen osallistuneet ko-
kivat hyvän ja vuorovaikutuksellisen suhteen antavan heille mahdollisuuden op-
pia opiskelijoilta ohjatun harjoittelujakson aikana, sillä opiskelijat tuovat ajan-
tasaista ja uutta tietoa siitä, mitä ovat koulussa oppineet. On kuitenkin muistet-
tava, että ohjaus on myös ohjaajalle oppimisprosessi. (Jokinen, Mikkonen &
Pietarinen-Lyytinen 2008, 31; Koponen 2009, 65–66.)

3.3 Opiskelijan rooli ja kokemuksia ohjatusta harjoittelusta

Tässä opinnäytetyössä käytämme yleisesti opiskelijanimikettä niin sosiaali- ja
terveydenhuollon perustutkintoa suorittavasta kuin ammattikorkeakoulututkintoa
suorittavasta henkilöstä.

Opiskelijoita on monenlaisia, niin kuin meitä ihmisiä muutenkin. Opiskelijalle
opintojen suorittaminen on vain yksi elämänvaihe. Nuorille opiskelu on usein
päätoimista, ja opintojen aloittaminen muuttaa monen opiskelijan elämää. Ai-
kuisopiskelijat saattavat opiskella pääsääntöisesti tai työn ohessa, riippuen hei-
dän omasta elämäntilanteestaan. Nämä asiat luovat haasteita ohjaukselle, kos-
ka jokaisella opiskelijalla on omat yksilölliset ohjaustarpeensa. Ohjatussa har-
joittelussa saattaa tulla ilmi monenlaisia ongelmia, jotka eivät aina liity pelkäs-
tään opintoihin. Niitä voivat olla esimerkiksi taloudelliset huolet tai yksinäisyys.
Hyvällä ja asiantuntevalla ohjauksella voidaan edistää opiskelijan oppimista sil-
loin, kun ohjaus vastaa opiskelijan tarpeita, edistää tavoitteiden saavuttamista
sekä mahdollistaa oppimisen ja kokemusten reflektoinnin. Jotta tähän päästäi-
siin, ohjaajan ja opiskelijan yhteistyönsuhde on keskeisessä roolissa, ja siihen

vaikuttavat vuorovaikutus, ilmapiiri ja luottamus toista kohtaan. (Heinonen 2003, 29.)

Ohjaussuhteen onnistuminen edistää opiskelijoiden ammatillista kasvua ja lisää sitoutumista ammattialan toimintaan. Ohjauksen tulee kannustaa opiskelijaa itseohjautuvuuden kehittämiseen ja opintoihin liittyvän epävarmuuden sietämiseen. Opiskelijalla on tarve saada tukea ja arvostusta itselleen, tiedoilleen ja taidoilleen yksilöllisesti osaavana ihmisenä. Opiskelijat toivovat saavansa enemmän luottamusta, vastuuta ja vapautta toteuttaa itseään niin koulutusyksikössä kuin harjoittelussakin. (Heinonen 2003, 30.)

Opiskelijoiden mielestä ohjattuun harjoitteluun meneminen ensimmäistä kertaa on jännittävä kokemus. Opiskelijat pohtivat omaa osaamistaan ja sitä, kuinka suoriutuvat harjoittelusta kunnialla. Opiskelijoiden mielestä ensimmäisen päivän kunnon perehdytys on koko harjoittelujakson suola. Jos perehdytystä ei toteuteta kunnolla, opiskelija on pitkään kuin eksyksissä. Kun työyksikön esimies on ollut ottamassa opiskelijoita vastaan ensimmäisenä päivänä, on se koettu arvostuksen osoituksena opiskelijoita kohtaan. (Kallio 2011, 52, 63.) Tanskasen (2005, 61) tutkimuksen mukaan opiskelijoiden harjoittelujaksolle saapuminen oli tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden mielestä huomioitu harjoittelupaikkojen toiminnassa kohtalaisesti. Ainoastaan puolet (57 %) koki, että jakson alkaminen huomioidaan työyhteisössä hyvin.

Ohjattu harjoittelu on paljon tutkittu aihe hoitotyössä. Tutkimuksia on tehty etenkin opiskelijoiden näkemyksistä. (Koponen 2009, 27.) Saarikosken, Kailan ja Leino-Kilven (2009, 163) tekemän tutkimuksen mukaan kymmenvuotiskauden aikana opiskelijoiden kokemuksissa ohjatusta harjoittelusta oli tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vuonna 2006 monet tutkimukseen osallistuneet opiskelijat arvioivat oppimisympäristön ja ohjauksen ulottuvuudet myönteisemmin kuin verokkiryhmä vuonna 1996. Vuoden 2006 tutkimustulosten keräykseen käytettiin apuna Saarikosken (2002) kehittämää CLES-mittaria. CLES-mittarissa ei ole yhtään käännettyä väittämää, joten tulkintana käytetään, että suuret arvot kuvaavat asian myönteistä tilaa. (Saarikoski ym. 2009, 170.)

Opiskelijat kokevat onnistuneen harjoittelun edellytyksinä hyvän vastaanoton ensimmäisenä päivänä, perehdytyksen, asiallisen käyttäytymisen opiskelijaa kohtaan, riittävän ohjauksen ja tuen sekä oppimisen kannalta oikeat työtehtävät ja riittävän palautteen saannin (Vainio 2008, 35–49). Sarajärven ja Isolan (2006, 218) sekä Erosen (2010, 58–59) tutkimuksista nousi esille samoja asioita opiskelijan ja oman ohjaajan välisestä yhteistyöstä. Ohjaus on merkityksellisimpiä tekijöitä hoitotyön oppimisessa ja ammattiin kehittämisessä. Harjoittelupaikan ilmapiirillä sekä perehdytyksen laadulla on vaikutusta opiskelijan oppimiseen. Opiskelijoille tulisi antaa riittävästi mielekkäitä oppimistilanteita sekä yksilöllisten valmiuksien mukaan vastuuta. Tutkimuksen perusteella Eronen esittää ohjatun harjoittelun palautteen keräämistä systemaattisesti, jolloin voidaan arvioida ohjatun harjoittelun laatua paremmin. (Eronen 2010, 58–59.)

Opiskelijan vastuu omasta oppimisestaan on nykypäivänä lisääntynyt, minkä vuoksi opiskelijan on tärkeää tunnistaa omat oppimistarpeensa ja pystyä keskittymään asioihin, joihin hän tuntee suurinta oppimisen tarvetta. Näin opiskelijan motivaatio ja henkilökohtaiset oppimistulokset paranevat. (Tanskanen 2005, 13.)

3.4 Ohjatun harjoittelun arviointi

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (630/1998 25 §) määritellään, että *opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijoiden oppimista, työskentelyä ja osaamista tulee arvioida monipuolisesti. Ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijan ammatillista osaamista tulee muun arvioinnin ohella arvioida opiskelijan työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa työtilanteissa tai – tehtävissä antamien ammattiosaamisen näyttöjen perustella.* Terveysalan työpaikoissa tapahtuvan ohjattuun harjoitteluun kuuluu harjoittelujakson päätyttyä loppuarviointi. Arviointiin osallistuvat tavallisesti opiskelija, harjoittelun ohjaajana toiminut työyksikön edustaja sekä koulun edustajana harjoittelusta vastaava opettaja. (Luojus 2011, 37.)

Ohjatun harjoittelun arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit johdetaan kunkin perustutkinnon opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteissa esitetyistä ta-

voitteista ja keskeisistä sisällöistä. Opetussuunnitelman perusteet ovat kutakin tutkintoa varten laadittuja opetushallituksen hyväksymiä asiakirjoja, joissa määritellään tutkinnossa vaadittava ammattitaito, koulutuksen tehtävät, opintojen tavoitteet ja laajuus, keskeiset sisällöt ja opiskelijan arviointi. (Väisänen 2001, 47.)

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta on säädetty, arvioinnilla motivoidaan opiskelijaa tavoitteiden saavuttamiseen ja tuetaan opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymistä sekä kasvua ammatti-ihmisenä. Opiskelijan ohjauksen ja kannustuksen lisäksi arvioinnin tulee tuottaa tietoa opiskelijoiden osaamisesta opiskelijalle itselleen, opettajille ja työnantajille sekä jatko-opintoihin pyrkimistä varten. (Opetushallitus 2010, 248.)

Arviointia pidetään erittäin tärkeänä osana ohjattua harjoittelua. Opiskelija, ohjaaja ja opettaja käyvät yhdessä läpi jaksolle asetetut tavoitteet ja saavutetut oppimistulokset yhteisessä päätöskeskustelussa, joka toimii sekä arviointi- että palautteenantotilaisuutena. Arvioinnin periaatteiden tulee työyksikössä olla samanlaiset kaikille opiskelijoille siten, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja oikeusturva toteutuvat. Harjoittelun arvioinnissa kiinnitetään huomiota kullekin opiskelijalle asetettuihin oppimistavoitteisiin sekä opiskelijoiden osaamistasoon yksilöllisesti. Harjoittelun arviointi muodostaa osan ammatillisten opintojen kokonaisuutta. (STM 2004, 38; Juvonen 2010, 15; Kallio 2011, 40.) Arviointitilanteen on oltava opiskelijalle aina turvallinen ja kannustava. Arvioinnin ja palautteen antaminen sekä vastaanottaminen ovat oleellinen osa opiskelijan ammatillista kehitystä. (Ääri 2005, 52.)

Opiskelijan arviointi on kriteeriperusteista, jolloin opiskelijan oppimista ja osaamista verrataan aina joko ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin tai ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteisiin sekä niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin. Numeerista arviointia ei oppimisen arvioinnissa tarvita, vaan arvioinnissa olennaista on ohjaaminen. (Mykrä 2007, 35.)

Ammattikorkeakoulututkintoa suorittavan opiskelijan arviointi perustuu opiskelijan itsensä laatimien tavoitteiden ja ARENEN (2006) julkaisemiin yleisiin sekä koulutusohjelmakohtaisiin kompetensseihin. Kompetenssit on määritelty ECTS-

hankkeessa seuraavasti: *Kompetenssit ovat laajoja osaamiskokonaisuuksia – yksilön tietojen, taitojen ja asenteiden yhdistelmiä. Kompetenssi kuvaa yksilön pätevyyttä, suorituspotentiaalia ja kykyä suoriutua ammattiin kuuluvista työtehtävistä.* (ARENE 2009; Lahden ammattikorkeakoulu 2011, 15.)

Jangerin (2012, 15) tekemässä tutkimuksessa etsittiin systemaattisella kirjallisuuskatsauksella vastauksia kahteen arviointiin liittyvään tutkimusongelmaan: Mitkä tekijät vaikuttivat ohjaajien arviointivalmiuksiin? ja Mikä merkitys ohjaajakoulutuksella on arviointiosaamiselle? Tutkimuksen mukaan arviointi on ohjauksen osa-alueista se, johon vastanneiden mukaan haluttiin eniten koulutusta (Janger 2012, 34).

3.5 Vastavuoroinen palautteenanto

Opiskelijalle annettavan arvioinnin ja palautteen tulee perustua opiskelijan käyttäytymiseen ja kokemukseen, ei ihmisen persoonallisuuteen. Palautteen antaminen ei ole kaikille itsestäänselvyys, joten sitä tulee harjoitella ja kehittää. Hyvässä palautteessa kerrotaan ensiksi, missä opiskelija on onnistunut, sitten mitä opiskelijan tulisi vielä kehittää ja lopuksi vielä positiivinen palaute, jotta kokonaispalautteesta jää opiskelijalle hyvä kokemus. (Koponen 2009, 22–23.) Palautteella tuetaan ja ohjataan opiskelijaa mahdollisimman hyviin suorituksiin tuomalla esille opiskelijan vahvuudet. (Mykrä 2007, 35; Opetushallitus 2010, 251.) Taitava harjoittelun ohjaaja kykenee kehittävään palautteenantoon, sillä ilman arviointia ei kehitystä kohti terveystieteen asiantuntijuutta tapahdu (Ääri 2005, 51).

Vastavuoroinen palaute opiskelijoilta ohjaajille on tärkeätä, jotta ohjattua harjoittelua pystytään kehittämään. Jokaisen ohjaajana toimivan hoitoalan työntekijän pitää sietää oman työnsä arviointia. Arvioinnin avulla hoitoalan työntekijä voi kehittää oman ohjaustaitonsa valmiuksia. Leen (2002) ja Claudetten (2007) tutkimuksien mukaan opiskelijoiden tulee saada antaa palaute nimettömänä, koska he voivat pelätä sen vaikuttavan tulevaisuudessa työpaikan saantiin. (Koponen 2009, 23.)

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ARVI- projekti on 2000-luvun alussa yhteistyössä Kymenlaakson keskussairaalan kanssa kehittänyt opiskelijoiden oh-

jattua harjoittelua. Projektin tuotoksina on syntynyt mm. opiskelijan arviointilomake (2002) joka on käytössä Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa, lomakkeeseen on johdettu tutkitusta teorian tiedosta arvioinnin standardit ja kriteerit. Toisena tuotoksena projektista syntyi ohjatun harjoittelun palautuslomake (2001) joka on ollut käytössä Kymenlaakson keskussairaalan osastoilla. Projektin aikana saatiin hyviä kokemuksia lomakkeista ja niiden käytön koettiin parantavan ohjatun harjoittelun kehitystä. (Mäenpää & Nurminen 2005, 31–36.)

4 Ohjatun harjoittelun kehittäminen esimiehen näkökulmasta

Hoitotyön johtamisessa keskeistä on osaamisen johtaminen, rekrytointistrategioiden ja näyttöön perustuvan toiminnan kehittäminen. Hoitotyön kehittämisen tavoitteena on toimintojen ja käytäntöjen kehittäminen tutkitun tiedon pohjalta. Hoitotyön esimiehillä on mahdollisuus vaikuttaa opiskelijoiden oppimiseen ja näyttöön perustuvan tiedon käyttöön omassa työyksikössään sekä siihen, miten ohjaus onnistuu ja miten opiskelijat kokevat työyksikön ilmapiirin. (Puttonen 2009, 12.) Konttilan (2006, 53) ja Erosen (2010, 58) tutkimusten mukaan myös työilmapiirillä on suuri merkitys ohjatun harjoittelun onnistumiselle. Konttilan tutkimustulosten mukaan esimiehen johtamistapa ja positiivinen suhtautuminen alaisiin ovat yhteydessä myös opiskelijoiden oppimiseen ohjatussa harjoittelussa. Esimiehen tulee nähdä ohjatun harjoittelun kehittäminen koko työyksikön kanssa osana työyksikön kehitystyötä, ja siihen on suunniteltava resursseja. (Konttila 2006, 23.) Kehittämiseen on tärkeä osallistaa koko työyhteisö, eikä vain muutamaa henkilöä. Samalla kun työyhteisö kehittää jotakin tiettyä asiaa, se samalla kehittää myös itseään työyhteisönä. Kauhasen (2010, 29) mukaan työyhteisön kehittämisellä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla lisätään yksittäisten työntekijöiden ja työyhteisöyksiköiden välistä yhteistoimintaa.

Uuden tutkitun tiedon, näyttöön perustuvan tiedon, saattaminen käytäntöön vaatii nopeata työstämistä esimiehiltä ja siihen on kehitettävä koko ajan keinoja yhteistyössä henkilöstön kanssa (Taren 2008, 26). Hoitoalan ammattilaiset tarvitsevat esimiehiltään osallistumista, läsnäoloa, keskustelua ja kannustusta työyhteisön kehittämisessä. Esimiehenä onnistumiseen vaikuttavat Leppäsen (2005) mukaan esimiehen omat ominaisuudet, itsensä hyväksyminen, asenne ja halu kehittyä sekä omaan johtamiseen saatu koulutus, tuki ja kannustus. Jat-

kuvalla kouluttautumisella niin henkilöstön kuin esimiehenkin puolelta taataan keino pysyä hoitoalan jatkuvan ja vaativan kehityksen mukana. (Taren 2008, 25, 28.)

Muutoksista on tullut pysyvä olotila kaikissa organisaatioissa. Tämä vaatii koko organisaation henkilöstöltä jatkuvaa sopeutumista. (Kauhanen 2010, 144.) Uudistuvaa toimintaa on johdettava keskitetysti esimiestyönä, mutta henkilöstön mukaan ottaminen mahdollisimman laajasti takaa uuden toimintatavan laajalaisemman tarkastelun jo kehittämisvaiheessa. Toimintaa on kehitettävä asteittain saadun palautteen perusteella. Milesin (2000) mukaan toiminnan uudistaminen on oppimista, joka taas riippuu siitä, miten laajasti henkilöstö on osallistunut uudistustyöhön. Henkilöstön on kohdattava muutoksen haaste ja kehitettävä uutta toimintatapaa jo hyvin varhaisesta vaiheesta lähtien. (Virkkunen & Ahonen 2010, 70, 132.)

Esimiehen tehtävänä on hyvän perehdytyskäytännön organisointi omassa työyksikössään. Juutin ja Vuorelan (2002, 48–50) mukaan perehdytys on työpaikalla tapahtuvaa alkuohjausta ja vastaanottoa. Uusi työyhteisön jäsen voi luoda hyvän perehdytyksen aikana suhteita työntekijöihin, esimiehiin ja sen ansiosta tuntee kuuluvansa joukkoon. Esimies voi edistää näiden tilanteiden kehittämistä luomalla hyvän perehdytysmallin. Esimiestehtävässä yhtenä osa-alueena on oman työyksikön opiskelijan ohjauskulttuurin luominen ja ylläpitäminen. Hyvä opiskelijan ohjaus on erittäin tärkeä rekrytointiväline. (Puttonen 2009, 13.)

Koposen (2009, 64) tutkimustulosten mukaan ohjatun harjoittelun ohjaajina toimivat työntekijät toivat esille sen, että he eivät saaneet tarpeeksi tukea esimiehiltään. Esimiesten organisointitaito ja resurssien huomiointi nousivat tutkimuksessa esille. Ohjauksen kehittäminen ja ohjaajatoiminnan kehittäminen vaativat myös koko työyhteisön tuen ja osallistumisen ohjattuun harjoitteluun. Harjoittelujaksot ovat hyviä rekrytointikanavia, ja siksi on tärkeä muistaa, että opiskelijoiden kokemukset harjoittelujaksojen aikana voivat vaikuttaa siihen, hakeutuvatko he jatkossa töihin kyseiseen työyksikköön kuten Tammisen (2012, 25) tutkimuksessa todettiin. Myös Nelsonin ym. (2004), Handin (2006) ja Laineen ym. (2009) tutkimusten mukaan laadukas opiskelijaohjaus lisäsi työyksikön vetovoimaisuutta työpaikkana (Puttonen 2009, 13). Työyksikössä esimies on vas-

tuussa siitä, että toteutettava hoitotyö on sen tasoista, jota voidaan opettaa. Esimies on myös vastuussa opiskelijoiden ohjaukseen käytettävistä resursseista. (Tanskanen 2005, 13.)

Tanskasen (2005, 86) tutkimuksen johtopäätösten mukaan ohjatun harjoittelun paikoissa tulisi olla käytössä tai tulisi kehittää opiskelijoiden ohjatun harjoittelun kirjallinen ohjaus- ja perehdytysuunnitelma ja yhtenäistää käytäntöjä. Toisena merkittävänä johtopäätöksenä tutkimuksesta ilmeni, että ohjatun harjoittelun kehittämistyön resursointia pitäisi lisätä. Kouvolan kotihoidon yksikköön on tekeillä kevään 2013 aikana uusi perehdytysohjeistus, jonka toteuttaa kaksi Kymenlaakson ammattikorkeakoulun geronomiopiskelijaa opinnäytetyönään (Köninki 2013b).

Erilaisten mittausjärjestelmien kehittäminen tuo tietoa organisaation osaamisen tasosta. Tässä opinnäytetyössä on tarkoituksena kehittää opiskelijapalautelomake, jolla saadaan mitattua tietoa ohjatun harjoittelun tasosta Kouvolan kotihoidossa. Tästä tiedosta on hyötyä myös organisaation johdolle, sillä jatkuva ohjatun harjoittelun mittaaminen pitää kotihoidon esimiehet ja johdon ajan tasalla ohjatun harjoittelun kehityksestä. (Kankkunen, Matikainen & Lehtinen 2005, 228.)

Ohjatun harjoittelun palautteella on merkitystä myös yksittäisille työntekijöille, sillä opiskelijoilta saatu palaute on yksi työn rikastuttamisen menetelmä. Kauhasen (2010, 51) mukaan työn rikastuttamiseen on useita tapoja, ja yhtenä hän esittää sen, kuinka työn laatua ja onnistumista on arvioitu. Palautteen avulla terveydenhuollon ammattilainen voi kehittää omaa työskentelyään ja oppia uusia asioita. Esimiehen tehtävänä on kerätä opiskelijoilta saatu palaute yhteen ja käydä se läpi henkilöstön kanssa tiimi- ja yksilötasolla. (Virkkunen & Ahonen 2010, 132.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävät

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Kouvolan kotihoidon ohjattua harjoittelua. Tarkoituksena on edistää opiskelijoiden palautteen antomahdollisuutta ja kehittää palautteen sisältöä enemmän opiskelijan ohjausta

kehittäväksi. Tarkoituksena on myös kehittää ohjauksen yhdenmukaisuutta ja sitä kautta ohjauksen tasalaatuisuutta.

Opinnäytetyön tarkoituksesta esiin nousseet kehittämistehtävät ovat seuraavat:

1 Laatia tarkoituksenmukainen ohjatun harjoittelun palautelomake opiskelijoille Kouvolan kotihoidon henkilöstöä ja opiskelijoita mukaan ottaen.

2 Laatia opiskelijan harjoittelun ohjauksen opas Kouvolan kotihoidon henkilöstölle.

6 Opinnäytetyö toiminnallisena opinnäytetyönä

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Ammattikorkeakouluissa tehdään erilaisia opinnäytetöitä, ja ne voivat olla tutkimuksellisia tai toiminnallisia opinnäytteitä. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on tiedon, taidon ja sivistyksen kehittyminen omalta substanssialalta. Toiminnallisessa opinnäytetyössä opiskelijat tekevät jonkin konkreettisen tuotoksen tai kehittävät jotakin toiminnallista osa-aluetta sekä kirjoittavat tästä raportin. Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessään opiskelijat käyttävät tutkimuksellista asennetta esimerkiksi tiedonhankinnassa ja tarvittaessa erilaisia tutkimusmetodeja. (Vilkka 2006, 76, 123.)

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto ammattikorkeakoulun tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Siinä tavoitellaan ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, käytännön järjestämistä sekä käytännön toiminnan järjeistämistä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on suositeltavaa, että opiskelija löytää opinnäytetyölle toimeksiantajan. Toimeksi annetun opinnäytetyön avulla voi luoda suhteita sekä pääsee mahdollisesti kokeilemaan ja kehittämään omia taitoja työelämässä. (Vilkka & Airaksinen 2003, 16.) Tässä opinnäytetyössä toimeksiantajana on Kouvolan kaupungin kotihoidon työyksikkö, jossa molemmat tätä opinnäytetyötä tekevät jo työskentelevät vakituisesti.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa kykyä soveltaa tutkimustietoa ja käyttää valittuja menetelmiä työelämän ongelmien erittelyyn ja ratkaisemiseen sekä valmiutta vaativaan asiantuntijatyö-

hön. Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyön laajuus on 30 opintopistettä. Opinnäytetyö voidaan suorittaa myös kahden tai useamman opiskelijan ryhmätyönä. (Saimaan ammattikorkeakoulu 2012, 6.) Toiminnallisessa opinnäytetyössä piilee vaara, että opinnäytetyö laajenee mittavammaksi kuin opinnäytetyölle asetetut alkuperäiset tavoitteet ja ammattikorkeakoulun asettamat opintopistemäärät edellyttäisivät (Vilkkä & Airaksinen 2003, 18). Tässä opinnäytetyössä on otettu huomioon, että teemme ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä ja tekijöitä on ollut kaksi, joten tuotoksia on tehty kaksi. Opinnäytetyön tuotosten taustalla on käytetty näyttöön perustuvaa tutkittua tietoa. Opinnäytetyön kautta tuodaan tutkittua tietoa työntekijöiden käyttöön. Myös työntekijät osallistuivat kehittämistyöhön antamalla palautetta työn edetessä.

Opiskelijat haluavat tehdä toiminnallisen opinnäytetyön usein sen takia, että siitä olisi hyötyä jollekin. Isoja monien opintopisteiden opinnäytetöitä ei tehdä mielellään vain omaksi iloksi. Opinnäytetyön aihetta pitäisi tavoitella sellaiselta alueelta, josta on motivoitunut lisäämään tietoa sekä kehittämään omia taitoja ja joka tukee urasuunnitelmia. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 24.) Tekemällä toiminnallisen opinnäytetyön omaan työyksikköömme pääsemme kehittämään omaa työtämme parhaimmillaan. Kouvolan kotihoidon kaltaisessa isossa organisaatiossa rekrytointi on tänä päivänä suuri osa esimiestyötä. Hyvällä ja onnistuneella opiskelijan ohjauksella voidaan helpottaa rekrytointia, koska opiskelijat tulevat mielellään sijaisiksi työpaikkaan, josta heillä on hyvät kokemukset. Harjoittelun aikaisen hyvän perehdytyksen ansiosta opiskelija ei tarvitse sijaiseksi tullessaan enää niin perusteellista perehdytystä kyseiseen työhön.

6.2 Opinnäytetyön toteuttamisympäristö

Tämä opinnäytetyö on toteutettu Kouvolan kaupungin kotihoidossa. Kunnassa, jossa itse tuotetaan sosiaalitoimen sekä perusterveydenhuollon palvelut, voidaan sosiaalihuoltolakiin kuuluva kotipalvelu ja kansanterveyslakiin perustuva kotisairaanhoido yhdistää yhteiseksi kotihoidoksi. Kouvolassa yhdistetty kotihoito aloitti toiminnan 1.1.2009. (Kouvolan kaupunki 2012a, 7; STM 2012).

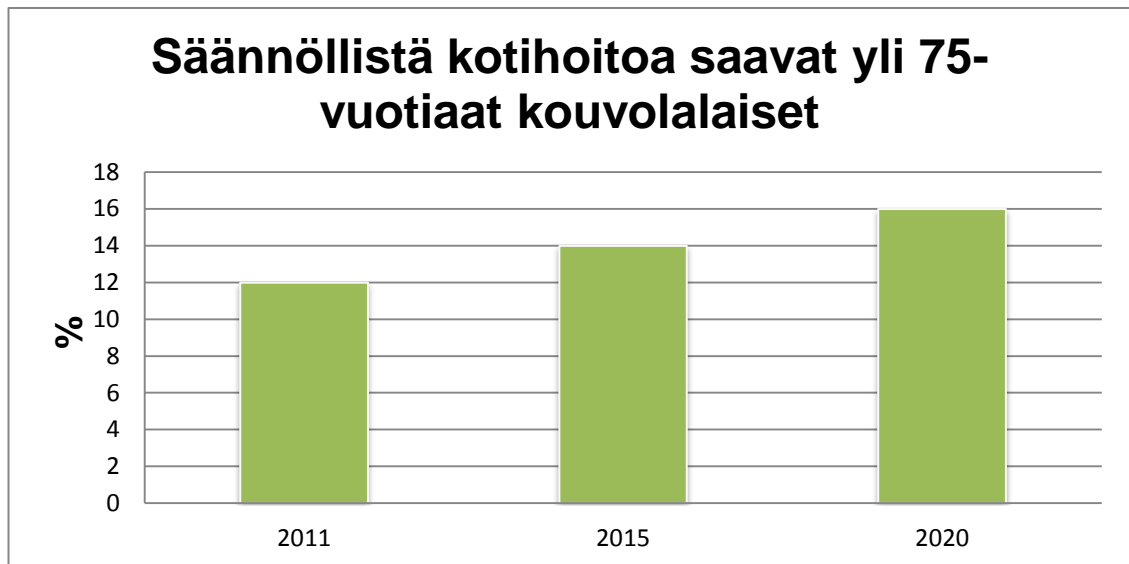
Sosiaalihuoltolain (710/1982) 20 §:n mukaan kotipalvelu on *asumiseen, henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon, lastenhoitoon ja kasvatukseen sekä muuhun tavanomaiseen ja totunnaiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimin-*

tojen suorittamista tai niissä avustamista. Sosiaalihuoltoasetus (607/1983) 9 § määrittää kotipalvelun tukipalvelut sekä kotipalvelun eri muodot: satunnaisen, tuetun, valvotun ja tehostetun kotipalvelun. Kansanterveyslaki (66/1972) määrittää kunnalle velvollisuuden järjestää kuntalaisten sairaanhoitoa, myös avopalveluna, jota toteutetaan kotisairaanhoidona.

Kotihoidon tehtävä on tarjota asiakkaan tarpeisiin perustuvaa hoitoa asiakasryhmästä riippuen. Kotihoidon tavoitteena on asiakkaan kotona asumisen mahdollistaminen ja turvaaminen kotihoidon ja erilaisten tukipalveluiden avulla mahdollisimman pitkään. Kunnallinen kotihoito kohdennetaan pääasiassa paljon hoitoa ja tukea tarvitseville, joten ikäihmisten palvelurakennetta ajatellen kotihoito on sen keskeisin ja mittavin palvelu. (Heinola 2007, 10; Ikonen & Julkunen 2007, 16; Kouvola kaupunki 2012a, 7.)

Säännöllisellä kotihoidolla tarkoitetaan palvelua, jossa asiakkaan avun tarve on toistuvaa, vähintään kerran viikossa tapahtuvaa. Tilapäisellä kotihoidon palvelulla tarkoitetaan asiakkaan avuntarvetta, jota on harvemmin kuin kerran viikossa tai/ja pääsääntöisesti avuntarve jatkuu alle kuukauden. (Kouvola kaupunki 2012d, 12.)

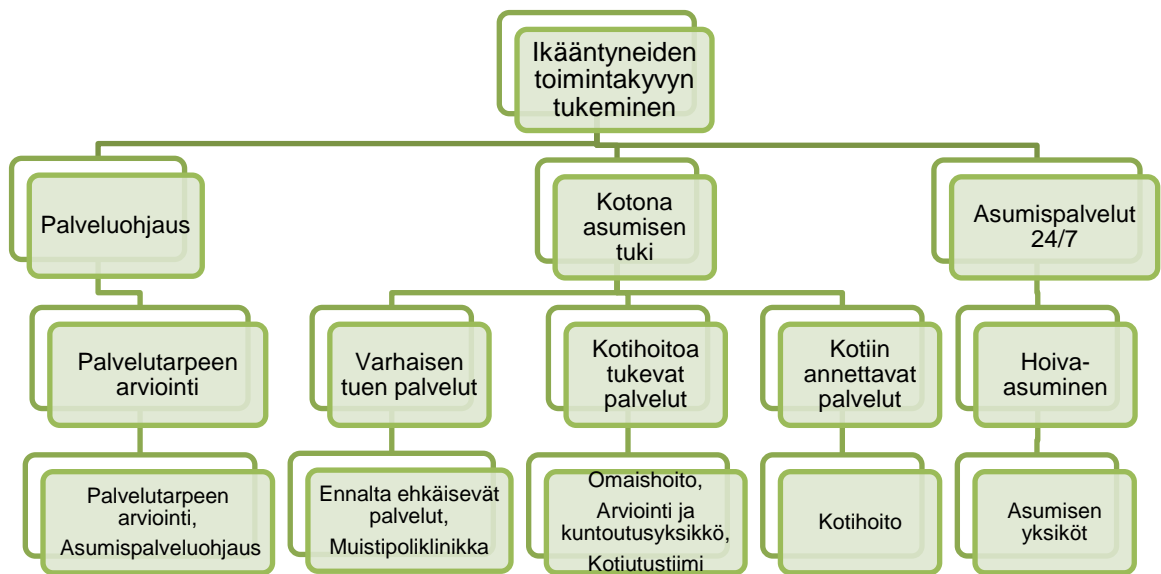
Ikäihmisten palveluiden laatusuosituksen mukaisesti valtakunnallisena tavoitteena on ollut vuoteen 2012 mennessä, että 75 vuotta täyttäneistä henkilöistä 13 – 14 prosenttia saa säännöllistä kotihoitoa (STM 2008, 30). Tähän tavoitteeseen päästään palvelurakenteiden muutosten myötä, kun organisaation toimintaa muutetaan niin, että kotona asumista tukevien palveluiden määrää lisätään ja pitkäaikaishoidon osuutta vähennetään (Virnes 2012). Kouvola tavoite on melkein saavutettu jo vuonna 2011 (Kuvio 2). Kouvola kotihoidon arvot pohjautuvat niin ikään ikäihmisten palveluiden laatusuosituksen mukaisiin ihmisarvoisen vanhuuden turvaaviin eettisiin periaatteisiin, joita ovat turvallisuus, itsemääräämisoikeus, voimavarojen lähtöisyys, osallisuus, oikeuden mukaisuus ja yksilöllisyys (Lahtela & Pässilä 2011, 2).

Kuvio 2. Säännöllistä kotihoito saavat yli 75-vuotiaat kouvolaalaiset (Kouvolan kaupunki 2012b, 39)

Kouvolan kaupungissa toteutettiin organisaatiomuutos 1.1.2013, jonka jälkeen Kouvolan kotihoito kuuluu hyvinvointipalveluihin ja siellä ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisen palveluketjuun, joka tuottaa Kouvolan kaupungin ikäihmisille suunnattuja palveluita. Palveluketju on jaettu kotona asumisen tuen ja asumispalveluiden 24/7 palvelukokonaisuuksiin. Kotihoito kuuluu kotiin annettavien palveluiden palveluyksikköön. Kuviossa 3 on kuvattuna Kouvolan hyvinvointipalveluiden ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisen palveluketjun organisaatio tarkemmin. (Kouvolan kaupunki 2013a.)

Organisaatiomuutoksen jälkeen kotihoitoon on osaksi liitetty tukipalvelut sekä palvelukeskuksissa toimivat päiväkeskukset. Tukipalveluita ja päiväkeskustoimintaa järjestetään asiakkaan kotona suoriutumisen tueksi. Kotihoidon tukipalveluita ovat ateriapalvelu, saunapalvelu, kauppapalvelu, turvapalvelut ja päiväkeskuspalvelut. (Kouvolan kaupunki 2010, 11; Kouvolan kaupunki 2012c, 5.) Aiemmin perusturvapalveluissa kotihoitoon kuulunut kotiutustiimi ja omaishoidontuki ovat uuden organisaatiomuutoksen myötä muuttuneet kotihoitoa tukevaan palveluyksikköön. (Kouvolan kaupunki 2013a.)

Kuvio 3. Kouvolan kaupungin hyvinvointipalveluiden ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisen palveluketjun organisaatiokaavio 1.1.2013 alkaen (Kouvolan kaupunki 2013a)

Kouvolan kotihoito on jaettu kolmeen maantieteelliseen alueeseen: eteläinen (Anjala, Elimäki, Korja, Inkeroinen ja Myllykoski), keskinen (entinen Kouvola + Kaipiainen) ja pohjoinen alue (Kuusankoski, Valkeala ja Jaala). Kotihoidon organisaatiossa työskentelee hallinnossa kolme aluejohtajaa, 12 kotihoidon ohjaajaa sekä 4 toimistosihteerä. Alueilla toimii hoidollisia aluetiimejä, joita on yhteensä 31. Kotihoidon hoidolliset aluetiimit toimivat moniammatillisesti niin, että jokaisessa tiimissä on ainakin yksi sairaanhoitaja sekä hoitajia tiimin asiakasmäärän mukaan. Kotihoidon aluetiimeissä kotihoidon palveluita on mahdollista saada ympärivuorokautisesti, yöpartioita on kullakin alueella yksi. Kotihoidon aluetiimien ydintehtävä on asiakkaan kotona asumisen tukeminen. (Kouvolan kaupunki 2012a, 7; Kouvolan kaupunki 2013b, 17.)

Vakituisia vakansseja koko kotihoidossa on yhteensä 323. Vakituiset vakanssit on jaettu alueittain tiimien lukumäärien ja asiakasmäärien mukaisesti. Kotihoidossa on kokeilussa varahenkilöjärjestelmä akuuttien poissaolojen ja vuosilomien sijaisuuksia varten. Varahenkilöitä on alueittain 4 (1 sairaanhoitaja ja 3 lähihoitajaa). (Kouvolan kaupunki 2013b, 17; Köninki 2013a.)

Asiakkaita koko Kouvolan kotihoidossa on yhteensä n. 2000. Pohjoisella alueella on n. 700 asiakasta, keskisellä alueella asiakkaita on n. 800 ja eteläisellä alueella on n. 600. Suurin osa, yli 80 % kotihoidon asiakkaista on yli 65-vuotiaita ja loput esimerkiksi terveydellisten ongelmien vuoksi apua tarvitsevia. (Kouvolan kaupunki 2013b, 17.)

Kouvolan Kotihoidon suuri organisaatio pitää sisällään 323 työntekijää ja saman verran erilaisia työskentelytapoja. Aiemmin opiskelijan ohjauksesta ei ole ollut minkäänlaista ohjetta tai perehdytyskansiota, joten ohjaustyyliä on voinut olla hyvinkin erilaisia saman organisaation sisällä. Tiedonkulussa on satunnaisesti aiemmin ollut ongelmia; työntekijät eivät ole aina olleet edes tietoisia opiskelijan saapumisesta harjoitteluun. Tämä on osaltaan aiheuttanut kiusallisiakin tilanteita työyhteisössä sekä huonontanut opiskelijan saamaa kuvaa organisaatiosta. Ohjaajan oppaan avulla toivomme kaikkien opiskelijoihin liittyvien käytäntöjen selkenevän koko suuren kotihoidon alueella.

Vuonna 2012 Kouvolan kotihoidossa ohjatun harjoittelun jaksoilla oli yhteensä 132 opiskelijaa. Ohjatun harjoittelun jaksojen pituudet vaihtelivat opiskelijoiden opintojen vaiheesta riippuen muutamasta viikosta jopa kuuden-seitsemän viikon syventävän harjoittelun jaksoihin. (Köninki 2013b.) Kotihoitoon tulee opiskelijoita monista eri yksiköistä. Pääasialliset yhteistyökumppanit ohjatun harjoittelun toteuttamisessa ovat Kouvolan seudun ammattiopisto (KSAO), Kymenlaakson ammattikorkeakoulu (KyAMK) ja Arffman Consulting Oy. Joitakin opiskelijoita on ollut myös koulutuskeskus Salpauksesta. Opiskelijat ovat pääasiassa sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa suorittavia ja oppisopimuskoulutuksella opiskelevia lähihoitajaopiskelijoita sekä ammattikorkeakoulututkintoa suorittavia sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja- ja geronomiopiskelijoita. (Köninki 2012.)

6.3 Opinnäytetyön eettiset kysymykset

Käytännönläheisten toiminnallisten opinnäytetöiden arvoa ei ratkaista lähdeluettelon pituudella. Lähteiden laatu ja niiden soveltuvuus teoreettiseksi viitekehykseksi on oleellisempaa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 76.) Tässä opinnäytetyössä on käytetty teoreettisen viitekehyksen kokoamiseen alan uusinta tutkimus- ja teoriatietoa. Lähteet ovat monipuolisia, koska työssä on käytetty perinteisiä kirjallisia lähteitä, kuten kirjoja ja artikkeleita sekä väitöskirjoja. Lisäksi lähteinä on

käytetty Kouvolan kaupungin omia esitteitä ja haastatteluita kotihoidon henkilöstöltä. Lähdeviittaukset on tehty Saimaan ammattikorkeakoulun kirjallisten opinnäytetyö ohjeiden mukaisesti ja lähdeluetteloon ovat merkittyinä vain ne lähteet, joita olemme käyttäneet opinnäytetyössämme. Näiltä osin opinnäytetyötä voidaan pitää luotettavana.

Vilka (2006, 27) mainitsee, että verkkoympäristö on helppokäyttöinen ja nopea tiedon tuottamiseen. Kuka tahansa voi tuottaa tietoa, eikä sitä valvota samalla lailla kuin painotuotteissa tai tiedotusvälineissä. Tässä opinnäytetyössä on käytetty myös verkkoympäristöstä otettuja lähteitä, mutta ne ovat pääsääntöisesti olleet joko Kouvolan kaupungin omia esitteitä tai tutkittua tietoa kuten pro gradu-tutkielmia sekä väitöskirjoja, jotka nykykäytännön mukaisesti tallennetaan digitaalisesti.

Suomessa on monia julkisia elimiä, joiden tavoitteena on ohjata ja valvoa tutkimushankkeiden eettisyyttä. Opetusministeriö on asettanut mm. tällaisen neuvottelukunnan, joka on laatinut ohjeet tieteellisten menettelytapojen noudattamiseen. Yhtenä ohjeena on, että tutkija noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja. Niitä ovat mm. rehellinen toiminta, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyötä tehtäessä sekä tulosten tallentamisessa ja esittämisessä. (Hirsjärvi Remes & Sajavaara 2009, 23–24.) Tässä opinnäytetyössä olemme noudattaneet huolellisuutta ja tarkkuutta sekä olemme raportoineet työn etenemisestä rehellisesti.

Opinnäytetyöhön emme tarvitse varsinaista tutkimuslupaa. Eettisesti katsoimme perustelluksi, että työnantajamme tietää, että organisaatiossa tapahtuvasta kehittämistyöstä laaditaan julkinen selvitys opinnäytetyön muodossa, joten haimme Kouvolan kaupungin perusturvalta soveltuvan tutkimusluvan työllemme. Saimme myönteisen tutkimuslupapäätöksen vanhuspalveluiden vs. tilaajapäälliköltä (Liite 1).

Tutkimus tulee tehdä avoimesti, rehellisesti, puolueettomasti ja siten, ettei tutkimuksesta aiheudu haittaa siihen osallistuneille. Tutkimuksen tulokset tulee raportoida rehellisesti ja avoimesti, tuloksia vääristelemättä. Eettisyys ilmenee tutkimuksessa siten, että tutkija keskustelee tutkimuksesta muiden kanssa, hakee

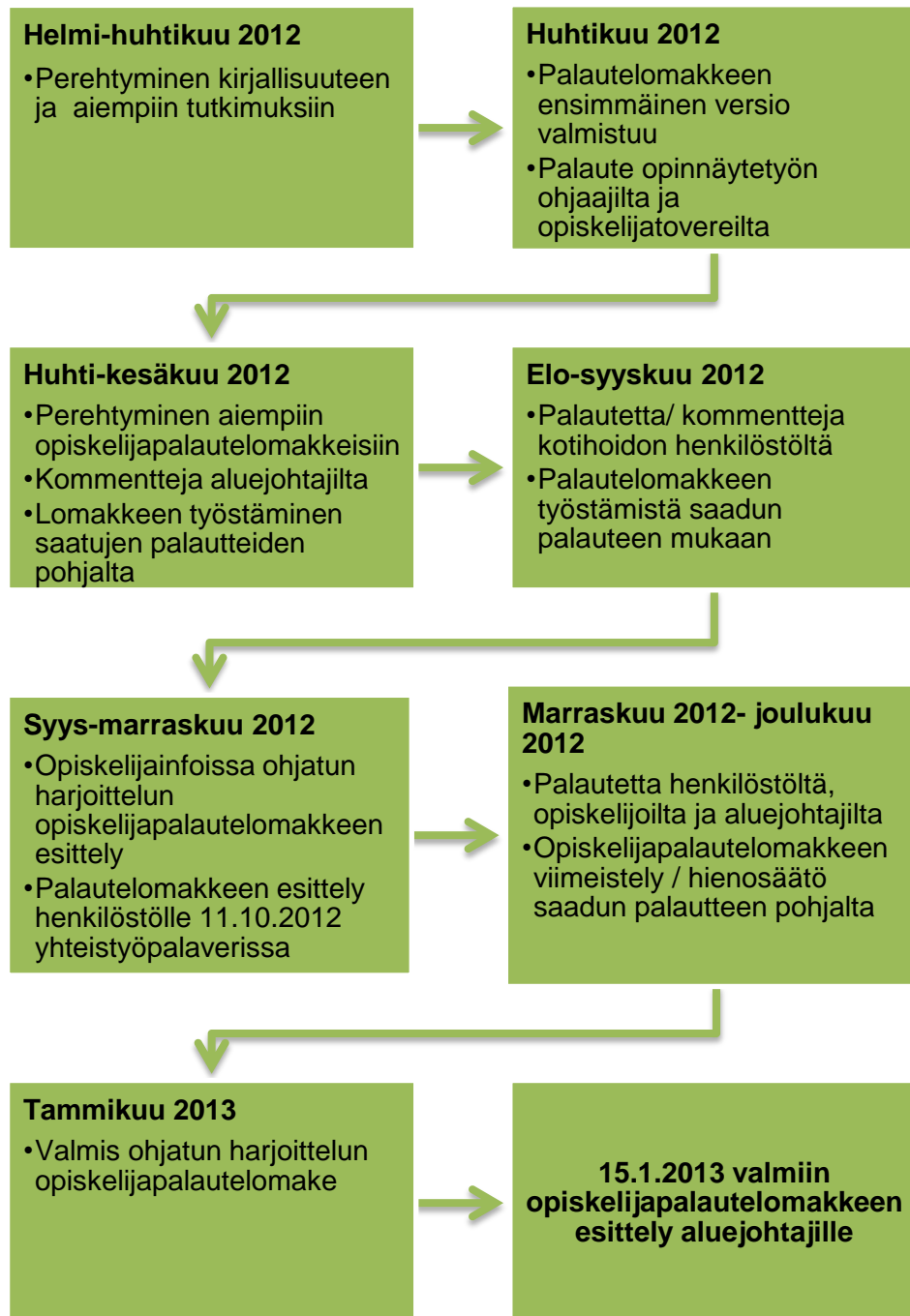
ohjausta ja neuvoa, silloin kun ei itse tiedä miten toimia, sekä asettuu kritiikille alttiiksi. Eettisyys ilmenee tutkijan itsensä kehittämisenä ja oppimisena. (Tanskanen 2005, 38.) Eettisyyteen liittyy myös osallistujien vapaaehtoisuus ja tietoisuus osallistumisen tarkoituksesta (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 174). Esitestatessamme opiskelijapalautelomaketta kerroimme henkilökohtaisesti opiskelijoille, että palautteen antaminen lomakkeen toimivuudesta on vapaaehtoista. Kerroimme, että palautteen voi antaa erilliselle paperille nimettömänä, jolloin henkilön anonymiteetti säilyy, eikä opiskelijapalaute tule yhdistetyksi missään prosessin vaiheessa tiettyyn opiskelijaan.

Kankkusen ja Vehviläinen-Julkusen (2009, 184) mukaan eettisyyteen kuuluu tutkimusaineiston säilyttäminen, ja mahdollinen hävittäminen on hoidettava suunnitelmallisesti. Opinnäytetyöprosessin päätyttyä palautamme kaikki Kouvolan kaupungilta lainassa olleet materiaalit. Aiemmin käytössä olleet opiskelijapalautelomakkeet jäävät arkistoon Kouvolan kotihoitoon.

7 Opinnäytetyön toteutus

7.1 Opiskelijoiden palautelomakkeen laatiminen

Aloitimme opinnäytetyön ensimmäisen vaiheen tekemisen helmikuussa 2012 saatuaamme idean opinnäytetyön aiheesta kotihoidon aluejohtaja Tiina Köningiltä. Hän ehdotti meille opiskelijapalautelomakkeen päivittämistä. Palautelomakkeen kehittäminen kesti 11 kuukautta. Kehittämisprosessi on esitetty kuviossa 4.

Kuvio 4. Opiskelijapalautelomakkeen kehittämisprosessi

Aloitimme opiskelijapalautelomakkeen päivittämisen etsimällä taustakirjallisuutta opiskelijoiden ohjauksesta. Kirjallisuutta etsimme eri kirjastojen hakutoimintojen avulla, esimerkiksi Kymenlaakson Kyyti – kirjaston hakutoimintoa käyttäen. Hakusanoina käytimme ”ohjattu harjoittelu”, ”opiskelijan ohjaus”, ”opiskelijapalaute”, ”opiskelijan palautelomake”, ”työssäoppimisen ohjaaminen” ja ”työssäoppiminen”. Näillä hakusanoilla etsimme teoksia myös Lappeenrannan tiedekir-

jaston Wilma-tietokannasta. Aiempia opinnäytetöitä aiheeseen liittyen etsimme ammattikorkeakoulujen yhteisestä Theseus-tietokannasta käyttäen edellä mainittuja hakusanoja.

Ensimmäisen version opiskelijapalautelomakkeesta saimme valmiiksi huhtikuussa 2012. Tämän jälkeen pidimme suunnitelmaseminaarin, jossa esittelimme ohjaavalle opettajalle sekä opiskelijatovereillemme opinnäytetyösuunnitelman. Opiskelijan palautelomakkeen olemme kehittäneet kirjallisuuden pohjalta aiempia tutkimustuloksia hyödyntäen. Lomakkeessa olevat väittämät pohjautuvat hyvän ohjaajan kriteereihin, joita on käsitelty aiemmin tässä opinnäytetyössä luvussa 3.2.1.

Kouvolan kotihoidossa on ollut käytössä opiskelijapalautelomake, mutta lomake on unohtunut usein antaa opiskelijalle, eikä näin ollen ole palvellut ohjatun harjoittelun ohjauksen kehittämistä. Lomakkeessa on ollut kolme avointa kysymystä: Miten sinut perehdytettiin tiimin toimintaan ja työhön? Mikä harjoittelussa oli hyvää ja mikä huonoa? Miten toivoisit meidän kehittävän oppilaiden ohjausta tai muuta toimintaamme?

Saimme luettavaksi esimiehellemme palautuneita aiempia opiskelijapalautelomakkeita vuosilta 2009–2012. Lomakkeita oli palautunut keskiselle alueelle yhteensä 33. Näissä opiskelijapalautteissa oli hyvin vähän kommentteja. Tämä tieto vahvisti käsitystämme, että aiheemme päivittää ohjatun harjoittelun opiskelijapalautelomake on ajankohtainen. Käytimme lomakkeissa olleita vastauksia hyväksemme uutta palautelomaketta suunnitellessamme.

Vastauksissa oli mm. seuraavanlaisia kehittämis ehdotuksia:

Koulun kanssa voisi yhteistyö pelata paremmin, jossain kohtaa ainakin minun kohdalla tiedon kulku oli katkennut eikä harjoittelupaikka tiennyt tulostani mitään..

Voisi olla selkeä perehdytyspaketti

Olisi hyvä, että tiimeissä olisi yhtenäiset käytännöt koskien opiskelijoita

Alkuun ehkä voisi antaa infoa kotihoidon toiminnasta ja sen perusteista; maksuista yms.

Opiskelija tarvitsee aktiivisen ohjaajan

Kesän 2012 aikana työstimme opiskelijapalautelomaketta suunnitelmaseminaarissa saamamme palautteen mukaisesti. Samalla tutustuimme vielä teoriakirjallisuuteen ja aiempiin opiskelijapalautelomakkeisiin. Kesän ja syksyn aikana kirjoitimme opinnäytetyömme teoriaosaa. Keskityimme taustatietojen muokkaukseen ja sisällön suunnitteluun sekä arviointiasteikon laadintaan.

Syksyllä 2012 pyysimme kotihoidon henkilöstöltä (hoitajat ja aluejohtajat) palautetta ja muokkasimme lomaketta saamamme palautteen mukaisesti. Henkilöstölle esittelimme päivitetyn opiskelijapalautelomakkeen tiimivastaavien, sairaanhoitajien sekä kotihoidon ohjaajien yhteistyöpalaverissa 11.10.2012. Jaoimme kaikille tiimeille (11) opiskelijapalautelomakkeen senhetkisen version ja pyysimme lomakkeesta kirjallista palautetta marraskuun loppuun mennessä. Palautetta saimme vain yhden A4-paperin verran. Palaute ja kommentoinnit olivat pääsääntöisesti positiivisia:

Todella hyvä! Arvioissa huomioitu laajasti eri alueet!

Helpottaa palautteen antoa, kun on kysymykset valmiina + on vapaan sanan paikkakin

Iso + kun lopussa on pomojen yhteystiedot!

Helpompi saada opiskelijat vastaamaan monivalintoihin kun pelkkään 'vapaan sanan' – kyselyyn

Aluejohtajilta saimme palautetta opinnäytetyömme työelämän ohjaajan avulla. Hän esitteli senhetkisen tuotoksemme muille aluejohtajille, ja he kommentoivat sitä yhteisissä johtoryhmän kokouksissaan ja antoivat korjaus- sekä muutosehdotuksia muutaman kerran syksyn 2012 aikana. Muokkasimme tuotosta saamamme palautteen perusteella seuraavanlaisesti: mietimme ovatko kaikki taustatiedot todella tarvittavia ja mitä lisäarvoa ne antavat organisaatiollemme kehitettäessä ohjattua harjoittelua. Kiinnitimme huomiota myös palautelomakkeen ulkoasuun. Saimme tässä vaiheessa käyttöön Kouvolan kaupungin logon.

Esitestasimme lomaketta kahdella kotihoidossa olevalla opiskelijaryhmällä lokamarraskuussa 2012. Lomakkeet jaoimme opiskelijoille opiskelijainfossa, jotka pidimme aluejohtajan kanssa 5.10.2012 ja 9.11.2012.

Jaoimme palautelomakkeen mukana saatekirjeen (Liite 2), jossa kerroimme lomakkeen olevan vasta ns. koekäytössä ja pyysimme palautetta lomakkeen toimivuudesta sekä täytön helppoudesta. Opiskelijainfoissa jaoimme yhteensä 11 palautelomaketta saatekirjeineen, ja näistä palautui takaisin yhteensä viisi lomaketta. Kehittämis- tai parannusehdotuksia ei lomakkeeseen tällä menetelmällä saatu. Muokkasimme lomaketta vielä aluejohtajilta ja kotihoidon henkilöstöltä sekä ohjaavalta opettajalta saamiemme kommenttien pohjalta joulukuun 2012 aikana.

Opiskelijapalautelomakkeessa on aluksi pieni tervetuloivotus opiskelijalle, tämän jälkeen häntä pyydetään vastamaan kolmeen taustakysymykseen. Taustakysymyksissä opiskelijoilta kysytään kotihoidon alue, tiimi ja tutkintonimike. Ensimmäiseksi opiskelija pääsee arvioimaan ohjatun harjoittelun harjoittelupaikkaa. Lomakkeen toisessa kohdassa opiskelija arvioi harjoittelupaikassa saamaansa perehdytystä. Seuraavassa lomakkeen kohdassa opiskelija arvioi harjoittelun ohjausta. Kaikissa näissä kohdissa arviointi tapahtuu asteikolla 4-1. Kysymykset on aseteltu niin, että suurimmat lukemat ilmoittavat kyseisen asian toimivan hyvin. Näin palautetta voidaan verrata myös numeraalisesti. Työyhteisössä voidaan asettaa myös tavoitteita harjoittelun/ ohjaajien onnistumiselle. Lomakkeen lopussa pyydetään opiskelijaa antamaan kokonaisarviointi ohjatus- ta harjoittelusta ja perehdyttämisestä asteikolla 5-1. Tämän jälkeen opiskelija voi kertoa vielä vapaan sanan kohdalla avoimesti omista ajatuksistaan. Aluejohtajilta saimme vielä yhden ehdotuksen lisätä rekrytoinnin opiskelijapalautelomakkeeseen. Opiskelijat voivat ilmoittaa, jos he ovat jatkossa kiinnostuneita tulemaan sijaiseksi kotihoitoon. Lomakkeen anonymiteetin takaamiseksi kotihoidon ohjaajien yhteystiedot on liitetty mukaan, jotta sijaisuuksista kiinnostuneet opiskelijat voivat itse ottaa yhteyttä oman alueen kotihoidon ohjaajaan.

Lopullinen kotihoidon ohjatun harjoittelun opiskelijapalautelomake (Liite 3) on otettu Kouvolan kotihoidossa käyttöön tammikuussa 2013. Tämä lomake on annettu muistitikulla kotihoidon aluejohtaja Tiina Köningille, joka toistaiseksi toimii opiskelijavastaavana. Esittelimme 15.1.2013 ohjatun harjoittelun opiskelijapalautelomakkeen aluejohtajien johtoryhmässä. Tapaamisessa sovimme, että Tiina Köninki laittaa päivitetyn opiskelijapalautelomakkeen Kouvolan kaupungin kotihoidon sisäiseen tietokoneverkkoon. Hän liittää mukaan myös tulostusohjeet

vihkomallia varten. Ohjatun harjoittelun ohjaaja voi tarvittaessa tulostaa opiskelijapalautelomakkeen omatoimisesti opiskelijalle.

7.2 Opiskelijan ohjaajan oppaan laatiminen

Aloitimme opiskelijan ohjaajan oppaan laatimisen tutustumalla teorialietoon syksyllä 2012. Ohjaajan oppaan kehittäminen kesti kolme kuukautta. Kehittämisprosessi on esitetty kuviossa 5.

Kuvio 5. Opiskelijan ohjaajan oppaan kehittämisprosessi

Teoriatiedon pohjalta kirjoitimme ensimmäiset saatesanat ja ensimmäisen version opiskelijan ohjaajan oppaasta joulukuussa 2012. Tammikuun 15. päivänä 2013 tapasimme kotihoidon aluejohtajat heidän johtoryhmässään. Esittelimme opinnäytetyömme kehittämistehtävät ja annoimme heille luettavaksi ensimmäisen version opiskelijan ohjaajan oppaasta. Pyysimme palautetta viikon kuluessa tapaamisestamme.

Ensimmäiset kommentoinnit saimme jo seuraavana päivänä. Muokkasimme palautteen perusteella ensimmäisen sivun ulkomuotoa. Toinen asia, johon aluejohtajat olivat kiinnittäneet huomiota, oli tekstin asettelu palstoilla. Muokkasimme tekstien asettelua oppaan toisessa versiossa.

Tammikuun viimeisenä päivänä tapasimme kotihoidon sairaanhoitajat heidän palaverissaan ja annoimme heille luettavaksi ja kommentoitavaksi opiskelijan ohjaajan oppaan toisen version. Sairaanhoitajat kertovat oppaasta oman tiiminsä hoitajille. Pyysimme heiltä kirjallista palautetta oppaasta viikon kuluessa 7.2.2013 mennessä.

Saimme palautetta kirjallisena määräaikaan mennessä kahdesta eri tiimistä. Palaute oli positiivista, eikä siinä ollut mitään uusia ehdotuksia/lisäyksiä oppaaseen tai sen ulkoasun muokkaamiseen. Suullisesti saimme palautetta muutamalta muulta tiimiltä. Tiimin jäsenet eivät antaneet kirjallista palautetta, koska heidän mielestään korjausehdotuksia ei ollut. Ohjaavalta opettajalta saamamme palaute oli myös positiivista, joitakin kirjoitusvirheitä ja lauserakenteita korjattiin opettajan ehdotusten mukaisesti. Henkilöstöltä kirjallisena tullut palaute oli seuraavanlaista:

Opas on selkeä ja ymmärrettävä

Hyödyksi sekä opiskelijalle että ohjaajalle

Ytimekäs

Aktiivista opiskelijaa on mielekästä ohjata...opiskelijalta voi myös oppia, uutta tietoa

Hyvä

Helmikuun 14. päivänä 2013 saimme ohjaavalta opettajalta kommentteja sekä palautetta opiskelijan ohjaajan oppaasta. Tämän palautteen ja henkilöstöltä saamiemme palautteiden jälkeen muokkasimme vielä opiskelijan ohjaajan opasta ja kolmas versio valmistui 20.2.2013. Annoimme tämän version vielä luettavaksi ja kommentoitavaksi aluejohtajalle sekä pyysimme vielä viimeiset kommentit sähköpostilla kahden viikon kuluessa. Saimme sähköpostilla vastauksen ohjaajan oppaastamme jo seuraavana päivänä. Kotihoidon aluejohtaja oli

antanut oppaamme vielä muutamalle muulle kotihoidon ohjaajalle luettavaksi ja palaute oppaasta oli positiivista.

Opiskelijan ohjaajan opas valmistui 21.2.2013 (Liite 4). Valmis ohjaajan opas laitetaan palautelomakkeen lailla Kouvolan kaupungin tietokoneverkkoon. Näin se on koko kotihoidon henkilöstön saatavilla ja tulostettavissa vihkomuotoon siellä jo olevien ohjeiden mukaisesti. Tiimivastaavat tulostavat tiimeihin valmiit opiskelijan ohjaajan oppaat.

8 Pohdinta ja jatkotutkimusaiheet

8.1 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Kouvolan kotihoidon ohjattua harjoittelua suunnittelemalla kotihoitoon uusi, kehittämistä enemmän palveleva, ohjatun harjoittelun opiskelijapalautelomake sekä ohjaajille opas opiskelijan ohjaamiseen. Saimme toteutettua molemmat opinnäytetyön tuotokset alkuperäisen suunnitelmamme mukaisesti. Soveltuvan tutkimusluvan saimme ensimmäisellä hakukierroksella emmekä joutuneet tekemään tutkimussuunnitelmaamme muutoksia luvan saamista varten.

Opimme opinnäytetyöprosessin aikana, että on tärkeää osallistaa koko työyhteisö kehittämistehtävässä. Näin henkilöstö pääsee vaikuttamaan kehitettävään toimintaan heti alusta asti ja uuden toimintamallin käyttöönotto on helpompaa, kun henkilöstö on päässyt luomaan sitä yhdessä kehittäjien kanssa. Tässä opinnäytetyössä olemme ottaneet keskisen kotihoidon henkilöstöä mukaan kehittämistyöhön kertomalla tekeillä olevasta työstä ja pyytämällä heiltä palautetta opinnäytetyöprosessin aikana. Henkilöstöltä ja ohjaavalta opettajalta saadun palautteen mukaisesti olemme tehneet molempiin tuotoksiin parannuksia sekä muutoksia.

Ohjatussa harjoittelussa olleiden opiskelijoiden ja henkilöstön osallistuminen kehittämistyöhön ei ole ollut kuitenkaan niin aktiivista kuin olisimme halunneet. Opiskelijoille ja henkilöstölle annettiin vapaus valita, osallistuvatko he kehittämistyöhön antamalla siitä palautetta opinnäytetyön tekijöille. Tällä tavalla noudatettiin tutkimuksen eettisiä periaatteita. Henkilökunnan motivointia osallistu-

maan kehittämistyöhön enemmän olisi voinut resurssien salliessa toteuttaa esimerkiksi Learning Cafe-tyyppisellä iltapäivällä. Tällöin kehittämisideoiden määrä olisi ollut suurempi.

Sarajärven ja Isolan (2006, 219) tutkimuksen kehittämis ehdotuksena on mainittu ylemmän ammattikorkeakoulun olevan hyvä kanava tuoda tutkittua teorian tiedoa käytännön pariin, koska oppiminen on kytketty kiinteästi työelämään, työelämän projekteihin ja niiden kehittämiseen. Tässä opinnäytetyössä kehitimme omaa työtä esimiestyön näkökulmasta kuin myös kotihoidon sairaanhoitajan näkökulmasta. Tutkitun teorian tiedon tuominen, ohjatun harjoittelun kehittämisenä ja uuden työkalun luomisena, omaan työyhteisöömme on ollut tavoitteemme tässä opinnäytetyössä. Olemme onnistuneet tavoitteessa hyvin, sillä olemme saaneet esimiestyöhön uutta valmiutta. Esimerkiksi uusien kehittämisprojektien aloittaminen on tämän opinnäytetyön jälkeen helpompaa.

Ohjatun harjoittelun kehittämistä on tutkittu 2000-luvulla sekä Suomessa että ulkomailla monissa hoitoalaa käsittelevissä tutkimuksissa. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme saaneet vahvistusta käsityksellemme, että ohjatun harjoittelun kehittäminen on ajankohtainen aihe sosiaali- ja terveydenhuollon parissa. Puttosen (2009) ja Erosen (2010) tekemissä pro gradu-tutkielmissa systemaattiset kirjallisuuskatsauksien yhteenvedot tukevat myös käsitystämme.

8.2 Jatkotutkimusaiheita

Kehittämisajatuksena esimiestyöhön ehdotamme, että esimies kokoaisi vuoden ajalta harjoittelujaksojen palautteet, jotka käytäisiin läpi koko työyhteisön kanssa yhteisessä palaverissa. Yhteenvedon voi toteuttaa mm. Itkosen (2002, 33) ehdottamana SWOT- tyyppisenä sanallisena palautteena; siis työssäoppimisyksiköiden ja eri osapuolten vuorovaikutussuhteiden vahvuudet, heikkoudet ja kehittämiskohteet.

Tulevaisuuden haasteena on pitää yllä hyvin alkanutta kehittämistyötä Kouvolan kotihoidon ohjatun harjoittelun jaksoilla sekä pyrkiä muuttamaan hyvät kokemukset ja tulokset muihin työyksiköihin hyödynnettäviksi. Rahikaisen ja Friskin (2007, 139) mukaan tuotetun materiaalin päivittämisestä on syytä sopia etukäteen, kuka sitä jatkossa hoitaa. Kouvolan kotihoidossa on sovittu, että opiskeli-

jan palautelomakkeen päivittämisestä vastaa opiskelijoista vastaava kotihoidon aluejohtaja. Molemmat opinnäytetyön tuotokset on laitettu Kouvolan kaupungin tietokoneverkkoon, josta ne ovat koko henkilöstön saatavilla.

Rahikaisen ja Friskin (2007, 145–146) laatiman yhteenvetotaulukon mukaan eri organisaatiot ovat olleet kehittämässä ohjattua harjoittelua ja tehneet toteutuksista verkkomateriaaleja. Kouvolassa tätä samaa kehittämistyötä voisi jatkaa esimerkiksi opiskelijapalautelomakkeen muuntamisella sähköiseen Webpropol-ohjelmaan soveltuvaksi. Näin palautteen kerääminen ja tulosten saaminen olisi nykykehityksen mukaista. Kehittämistyön jatkoaiheeksi voisi ajatella ohjaajan oppaan laatimista myös sähköiseen muotoon Kouvolan kaupungin tietokoneverkkoon, jolloin se olisi vielä suuremman henkilöstön saatavilla.

Ohjaajakoulutuksen kehittäminen nousi esille monissa suomalaisissa tutkimuksissa. Jokisen ym. (2008, 31) artikkelin mukaan Lyhty-projekti toteutettiin Savonia-ammattikorkeakoulun ja Kuopion yliopistollisen keskussairaalan yhteistyönä. Tutkimukseen osallistuneet ohjatun harjoittelun ohjaajat kokivat projektin auttaneen heitä löytämään oman persoonallisen toimintatavan, motivaation ohjata opiskelijoita sekä ammattitaidon kehittyneen. He kuvasivat työn rikastumista kehittämis- ja uudistamishalukkuuden viriämisenä ja tunteena siitä, että ohjaajallakin on mahdollisuus vaikuttaa ohjaukseen. Ohjaajakoulutuksen käynnistäminen ja siitä tehty projektikuvaus voisi olla hyvä toiminnallisen opinnäytetyön aihe ylempään ammattikorkeakoulututkintoon.

Kuviot

Kuvio 1. Hyvän ohjaajan ominaisuuksia, s. 15.

Kuvio 2. Säännöllistä kotihoitoa saavat yli 75-vuotiaat kouvolaalaiset, s. 27.

Kuvio 3. Kouvolan kaupungin hyvinvointipalveluiden ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisen palveluketjun organisaatio kaavio 1.1.2013 alkaen, s. 28.

Kuvio 4. Opiskelijapalautelomakkeen kehittämisprosessi, s. 32.

Kuvio 5. Opiskelijan ohjaajan oppaan kehittämisprosessi, s. 36.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351.

ARENE. 2009. Opetusministeriön asettaman työryhmän esitys tutkintojen ja muun osaamisen kansalliseksi viitekehykseksi. Lausunto 14.10.2009. www.arene.fi/data/dokumentit/1e89d62c-4096-49f0-aa21-c46a9733c7eb_OPM_tutkintojen%20kansallinen%20viitekehys_141009.pdf Luettu 21.2.2013

Asetus ammatillisesta koulutuksesta 6.11.1998/811.

Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994.

Eronen, K. 2010. Hoidon ja huolenpidon työssäoppimisen ohjaus – lähihoitaja-opiskelijoiden näkökulma. Itä-Suomen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu-tutkielma.

Heinonen, N. 2003. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2003:22. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-4045.pdf&title=Terveysalan_koulutuksen_tyossaoppiminen_ja_ohjattu_harjoittelu.fi.pdf Luettu 4.4.2012.

Heinola, R. (toim.) 2007. Asiakaslähtöinen kotihoito-opas ikääntyneiden kotihoitoon laatuun. Sosiaali- ja terveysalan tutkimuskeskus. Oppaita 70. Vaajakoski: Gummerus Oy, 9-11.

Helin, R. 2004. Opiskelijan ohjaus osana terveysalan ammattilaisen työtä. Oulun yliopisto. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Pro gradu – tutkielma.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.painos. Helsinki: Tammi.

Ikonen, E-R & Julkunen, S. 2007. Kehittyvä kotihoito. Helsinki: Edita Prima.

Itkonen, K. 2002. Työssäoppimisen laatukäsikirja. Helsinki: Opetusministeriö, koulutus- ja tiedepolitiikan osaston julkaisusarja.

Janger, K-M. 2012. Ohjaajien arviointivalmiudet hoitotyön opiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa – kirjallisuuskatsaus. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Jokinen, P., Mikkonen, I. & Pietarinen-Lyytinen, R. 2008. Ohjaajien kokemuksia osallistumisesta harjoittelun kehittämisprojektiin. Tutkiva hoitotyö 6 (2), 30 – 37.

Juuti, P. & Vuorela, A. 2002. Johtaminen ja työyhteisön hyvinvointi. Jyväskylä: Gummerus Oy.

- Juvonen, S. 2010. Hoitotyön opiskelijan ohjaus ohjatussa harjoittelussa ohjaajan näkökulmasta. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/24920/juvonen_sari_samk_2010.pdf?sequence=1 Luettu 20.3.2012.
- Kajander, S. 2007. Sairaanhoitajaopiskelijoiden arvioita ohjatun harjoittelun laadusta ja QPL-mittarin arviointia. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu – tutkielma. <http://www.kampus.uku.fi/gradut/2007/3324.pdf> Luettu 20.11.2012
- Kallio, S. 2011. Tavoitteena taitava sairaanhoitaja – Sairaanhoitajaopiskelijan oppiminen työharjoittelussa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Pro gradu – tutkielma. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu05020.pdf> Luettu 18.3.2012.
- Kankkunen, K., Matikainen, E. & Lehtinen, L. 2005. Mittareilla menestykseen. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimushoitotieteessä. Helsinki: WSOY.
- Kansanterveyslaki 28.1.1972/66.
- Kauhanen, J. 2010. Henkilöstövoimavarojen johtaminen. 10. painos. Helsinki: WSOY.
- Konttila, S. 2006. Terveysalan opiskelijoiden arvioita ohjatusta harjoittelusta kliinisessä oppimisympäristössä. Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu-tutkielma.
- Koponen, T. 2009. Hoitotyön opiskelijoiden ohjaaminen ohjatussa harjoittelussa – kyselytutkimus mentoreille. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu-tutkielma.
- Kouvolan kaupunki 2010. Ikäpoliittinen ohjelma 2009-2012. Kouvola 2009 vanhuspalvelut -hanke.
- Kouvolan kaupunki 2012a. Asiakkaan hoito ja siirtyminen Kouvolan kaupungin yksiköiden välillä (palko-malli). Perusturvan päivitys 6.2.2012.
- Kouvolan kaupunki 2012b. Ikäihmisten palveluverkkosuunnitelma 2012-2014. Kaupunginvaltuusto 7.5.2012 § 50.
http://www.kouvola.fi/material/attachments/perusturva/newfolder_54/67fyIRbC8/Ikaihmisten_palveluverkkosuunnitelma_2012-2014.pdf Luettu 20.11.2012.
- Kouvolan kaupunki 2012c. Kotihoito ja tukipalvelut – esite. Päivitetty 12.4.2012.
- Kouvolan kaupunki 2012d. Kotihoidon palvelusisältö ja myöntämisen perusteet 1.1.2012.

Kouvola kaupunki 2013a. Palvelut ikäihmisille.
<http://www.kouvola.fi/index/ikaihmiselle/palvelutikaihmiselle.html> Luettu 11.1.2013

Kouvola kaupunki 2013b. Tukea omassa kodissa. Kouvola kaupungin tiedotuslehti 1/2013, 17.

Köninki, T. 2012. Suullinen tiedonanto Kouvola kaupungin kotihoidon ohjatun harjoittelun opiskelijoista. 17.4.2012.

Köninki, T. 2013a. Kirjallinen tiedonanto Kouvola kaupungin kotihoidon vakansseista 10.1.2013.

Köninki, T. 2013b. Sähköpostitiedonanto Kouvola kotihoidon opiskelijamääristä vuonna 2012 16.1.2013.

Lahden ammattikorkeakoulu 2011. Ohjatun harjoittelun käsikirja voimassa 1.9.2011 alkaen. http://www.lamk.fi/sosiaalijaterveys/palvelut/opiskelija-palveluksessasi/Documents/harjoittelun_kasikirja_01092011.pdf Luettu 20.2.2013.

Lahtela, A. & Pässilä, J. 2011. Kouvola kotihoidon arvot asiakkaiden kokemana. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja vanhustyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/35019> Luettu 20.5.2012.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630.

Laki terveydenhuollon ammattilaisista 28.6.1994/559.

Lampinen, M. 2010. Hoitotyön opiskelijoiden antamat arvioinnit ohjauksen laadusta CLES-mittarin avulla. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan johtamisen ja kehittämisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15992/MERJA.pdf?sequence=1> Luettu 13.3.2012.

Lasonen, J. 2001. Työpaikat oppimisympäristönä. Työpaikkajohtajien, opiskelijoiden, työpaikkaohjaajien ja opettajien arviot Silta-hankkeen (2+1) kokemuksista. Opetushallitus.

Luoju, K. 2011. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli ohjaajien näkökulma. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Acta Universitatis Tamperensis 1579. Väitöskirja.

Mykrä, T. 2007. Työpaikkaohjaaja oppimisen edistäjänä – opiskelijan ohjaaminen ja arviointi työpaikalla. 3.painos. Helsinki: Educa-instituutti Oy.

Mäenpää, P. & Nurminen, T. 2005. Ohjatun harjoittelun oppimisympäristöt ammatillisen kehittymisen edistäjinä – ARVI-projekti 1999 – 2002. Loppuraportti 2003. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2. painos.

Mölsä, K. 2000. Sairaanhoidajaopiskelijan käytännön opiskelun ohjaus ohjaajan näkökulmasta. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu- tutkielma.

Opetushallitus 2010. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja 2010. Ammatillisen perustutkinnon perusteet.
http://www.oph.fi/download/124811_SoTe.pdf Luettu 20.11.2012.

Opetusministeriö 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf?lang=fi> Luettu 2.4.2012.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Suositus työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/Liitteet/suositus.pdf> Luettu 15.4.2012.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Opiskelu ja tutkinnot ammatillisessa koulutuksessa.
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/opiskelu_ja_tutkinnot/?lang=fi Luettu 11.3.2012.

Palosara, M. 2012. Opetussuunnitelman yhteinen osa Kouvolan seudun ammattiopisto/ OPS työryhmä. Opetus ja kasvatustieteiden lautakunta 16.10.2012.
<http://www.ksao.fi/tutkintojenperusteet/yhteinenosa.html?d=7990> Luettu 20.2.2013.

Puttonen, J. 2009. Hoitotyön opiskelijoiden ja mentoreiden arvioita opiskelijaohjauksesta. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu-tutkielma.

Rahikainen, K. & Frisk, T. 2007. Työssäoppimisen tueksi kehitettyjä materiaaleja. Helsinki: Educa-instituutti Oy.

Saarikoski, M. 2005. Innostava oppimisympäristö opettaa. Teoksessa Elomaa, L., Paltta, H., Saarikoski, M., Sulosaari, V. & Ääri, R-L. Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24. 12–24.

Saarikoski, M., Kaila, P. & Leino-Kilpi, H. 2009. Kliininen oppimisympäristö ja ohjaus hoitajaopiskelijoiden kokemana – muutokset kymmenvuotiskaudella. Hoitotiede Journal of Nursing Science 21 (3), 163–173.

Saarikoski, M. & Leino-Kilpi, H. 2009. Mikä ihmeen CLES? Pro Terveys 37 (2), 6.

Saimaan ammattikorkeakoulu 2012. Tutkintosääntö. Ammattikorkeakoulun hallitus hyväksynyt 13.2.2012.
<http://www.saimia.fi/fiFI/images/docs/tutkintosaanto.pdf> Luettu 11.1.2013.

Sarajärvi, A. & Isola, A. 2006. Sairaanhoidon opiskelijoiden hoitotyön toiminta ja siihen yhteydessä olevat tekijät käytännön harjoittelujaksoilla. *Hoitotiede Journal of Nursing Science* 18 (5), 210–221.

Sosiaalihuoltoasetus 29.6.1983/ 607.

Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/ 710.

STM. Sosiaali- ja terveysministeriö 2004. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-4045.pdf&title=Terveysalan_koulutuksen_tyossaoppiminen_ja_ohjattu_harjoittelu.fi.pdf Luettu 4.4.2012.

STM. Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Ikäihmisten palveluiden laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:3.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3672.pdf&title=Ikaihmisten_palvelujen_laatusuositus.fi.pdf Luettu 20.11.2012.

STM. Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Kotihoito tukee kotona selviytymistä 10.5.2012.
http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/kotipalvelut Luettu: 20.11.2012.

Sulosaari, V. 2005. Ohjaaja ammatillisen kasvun tukena. Teoksessa Elomaa, L., Paltta, H., Saarikoski, M., Sulosaari, V. & Ääri, R-L. Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24, 25–36.

Tamminen, J. 2012. Sairaanhoitajien näkemyksiä seikoista joilla on merkitystä työpaikkaa valittaessa – Kysely Kouvolaan kaupungin eri yksiköiden 2006–2012 valmistuneille sairaanhoitajille. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49667/Tamminen_Johanna.pdf?sequence=1 Luettu 6.1.2013.

Tanskanen, K. 2005. Ohjatun harjoittelun laatu – kyselytutkimus sairaanhoitajaopiskelijoille. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu-tutkielma.

Taren, V. 2008. Työssäoppimista ja asiantuntijaksi kehittymistä edistävät ja estävät tekijät johtamisen haasteena hoitotyössä. Kuopion yliopisto. Terveystieteiden ja -talouden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Vainio, S-M. 2008. Lähihoitajaopiskelijoiden onnistunut työssäoppiminen. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03552.pdf> Luettu 10.2.2013.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352.

Vilkka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

- Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Virkkunen, J. & Ahonen, H. 2010. Oppiminen muutoksessa uusi työväline työyhteisön oppimiskäytäntöjen uudistamiseen. 3. painos. Helsinki: Infor.
- Virnes, E. 2012. Ikäihmisten palveluiden laatusuositus. 27.2.2012.
<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sosiaalipalvelut/ikaantyneet/laatusuositus/Sivut/default.aspx#anchor-details> Luettu 20.11.2012.
- Väisänen, P. 2001. Työssäoppiminen ammatillisissa perusopinnoissa: ammatillinen osaaminen, työelämän kvalifikaatiot ja itseohjautuvuus opiskelijoiden itsensä arvioimina. Joensuun yliopisto. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 83. Väitöskirja.
- Ääri, R-L. 2005. Oppimistulokset ja niistä oppiminen. Teoksessa Elomaa, L., Paltta, H., Saarikoski, M., Sulosaari, V. & Ääri, R-L. Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24, 51–61.

Kouvolan kaupunki
Perusturva

TUTKIMUSLUPAPÄÄTÖS

Lausunto tutkimuksesta ja hakemuksen tekninen tarkistaminen	Lausunto (perusturva)	
	☐ Tutkimuslupaa puolletaan esitetystä muodosta ☐ Tutkimuslupaa puolletaan seuraavin ehdoin:	
	☐ Lupaa tietojen saantiin salassa pidettävistä asiakirjoista ja henkilörekistereistä puolletaan hakemuksen mukaisesti ☐ Lupaa tietojen saantiin salassa pidettävistä asiakirjoista ja henkilörekistereistä puolletaan hakemuksesta poiketen	
	Käyttöoikeudet yksilöidään erikseen. Käyttöoikeus tietojärjestelmiin edellyttää Kouvolan kaupungin tietoturva- ja tietosuojasitoumuksen allekirjoittamista. ☐ Tutkimuslupaa ei puolleta, perustelut	
	Tutkimuslupahakemus on oikein laadittu, teknisesti tarkastettu ja hyväksytty.	
Päiväys	Lausunnonantajan nimi	Puhelin

Päätös	☒ Tutkimuslupa myönnetään esitetystä muodosta ☐ Tutkimuslupa myönnetään seuraavin ehdoin:																					
	☐ Lupa tietojen saantiin salassa pidettävistä asiakirjoista ja henkilörekistereistä myönnetään hakemuksen mukaisesti. ☐ Lupa tietojen saantiin salassa pidettävistä asiakirjoista ja henkilörekistereistä myönnetään hakemuksesta poiketen																					
	Käyttöoikeudet yksilöidään erikseen. Käyttöoikeus tietojärjestelmiin edellyttää Kouvolan kaupungin tietoturva- ja tietosuojasitoumuksen allekirjoittamista. ☐ Tutkimuslupa hylätään, perustelut																					
	Tutkimuslupa liitteineen tallennetaan Kouvolan hyvinvointipalvelujen tutkimusluparekisteriin.																					
	<table border="1"> <tr> <td>Yhteys-</td> <td>Yhteys henkilön nimi</td> <td>Virka-asema</td> <td>Puhelin</td> </tr> <tr> <td>henkilö(t)</td> <td>Tuula Jaakkola</td> <td>kotihoidon palvelupäällikkö</td> <td>020 615 8514</td> </tr> <tr> <td>perusturvassa</td> <td>Yhteys henkilön nimi</td> <td>Virka-asema</td> <td>Puhelin</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Tiina Köninki</td> <td>kotihoidon aluejohtaja</td> <td>020 615 8630</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Yhteys henkilön nimi</td> <td>Virka-asema</td> <td>Puhelin</td> </tr> </table>			Yhteys-	Yhteys henkilön nimi	Virka-asema	Puhelin	henkilö(t)	Tuula Jaakkola	kotihoidon palvelupäällikkö	020 615 8514	perusturvassa	Yhteys henkilön nimi	Virka-asema	Puhelin		Tiina Köninki	kotihoidon aluejohtaja	020 615 8630		Yhteys henkilön nimi	Virka-asema
Yhteys-	Yhteys henkilön nimi	Virka-asema	Puhelin																			
henkilö(t)	Tuula Jaakkola	kotihoidon palvelupäällikkö	020 615 8514																			
perusturvassa	Yhteys henkilön nimi	Virka-asema	Puhelin																			
	Tiina Köninki	kotihoidon aluejohtaja	020 615 8630																			
	Yhteys henkilön nimi	Virka-asema	Puhelin																			
Päätös	Viranhaltijapäätös: päiväys 25.9.2012	Päätöksentekijän nimi Arja Kumpu Virka-asema vanhuspalveluiden vs. tilaajapäällikkö																				
Päätöksen jakelu	☒ Hakijalle ☐ Muualle, mihin/kenelle																					
Liitteet	Tutkimuslupahakemus Ohjatun harjoittelun palauteomakkeen päivittäminen																					

17.1.2012

Hei!

Olemme kaksi Keski-Suomen kotihoidon sairaanhoitajaa ja opiskelemme ylemmässä ammattikorkeakoulussa Lappeenrannassa terveyden edistämisen koulutusohjelmassa. Teemme osana opinnäytetyötämme kotihoidon ohjatun harjoittelun opiskelijapalautelomakkeen. Lomake on "koekäytössä" = esitestauksessa Keski-Suomen kotihoidon opiskelijoilla syksyn 2012 aikana 1.10.2012 alkaen.

Jokaisen opiskelijan tulee täyttää palautelomake harjoittelun päätyttyä. Lisäksi toivomme, että auttaisit meitä lomakkeen kehittämisessä, arvioimalla sen toimivuutta. Esimerkiksi, onko kysymykset helposti vastattavissa? Onko lomakkeessa joitakin epäselviä asioita yms.? Tavoitteemme on parantaa lomaketta saadun palautteen perusteella ennen sen varsinaista käyttöönottoa. Voit tehdä lomaketta koskevat huomiot erilliselle paperille tai itse lomakkeeseen.

Kiitos vaivannäöstäsi!

24.9.2012 Kouvola

Leena Porkka
Sairaanhoitaja

Krista Puustinen
Sairaanhoitaja

**Kotihoidon
ohjatun harjoittelun
opiskelijapalautelomake**

Tervetuloa ohjatun harjoittelun jaksolle
Kouvolan kotihoitoon.

Antamasi palaute ohjatun harjoittelun
jaksosta on meille erityisen tärkeätä, jotta
voimme kehittää ohjattua harjoittelua ja
perehdyttämistä entisestään.

Kotihoidon alue, jossa suoritin harjoittelun:

Valitse oikea vaihtoehto:

- ☐ Eteläinen alue
- ☐ Keskinen alue
- ☐ Pohjoinen alue

Kotihoidon tiimi,

jossa suoritin harjoittelun: _____

Opiskelen:

Valitse oikea vaihtoehto:

☐ Lähihoitajaksi	☐ Ensihoitajaksi
☐ Sairaanhoitajaksi	☐ Geronomiksi
☐ Terveystenhoitajaksi	☐ Jokin muu, mikä: _____

Ohjatun harjoittelun harjoittelupaikka:

Arvioi ohjatun harjoittelun harjoittelupaikkaa asteikolla 4-1.

Ympyröi omaa mielipidettäsi vastaava vaihtoehto

1 = Olen erimieltä

2 = Olen jokseenkin erimieltä

3 = Olen jokseenkin samaa mieltä

4 = Olen samaa mieltä

0 = En osaa sanoa

	Olen samaa mieltä	Olen jokseenkin samaa mieltä	Olen jokseenkin erimieltä	Olen erimieltä	En osaa sanoa
»Sain harjoittelupaikan juuri sieltä mistä halusinkin	4	3	2	1	0
»Sain koululta selvät yhteystiedot ohjatunharjoittelun paikasta etukäteen ennen jakson alkua	4	3	2	1	0
»Saapuessani harjoitteluun tiimissä tiedettiin, että olen tulossa	4	3	2	1	0
»Minulle oli nimetty harjoittelujak- solle ohjaaja/ohjaajapari	4	3	2	1	0
» Ohjaajani ollessa poissa, sain ongelmitta tilalle toisen ohjaajan	4	3	2	1	0
»Ilmapiiri ohjatun harjoittelun paikassa oli avoin	4	3	2	1	0
» Sain hyvää ja asiallista kohtelua kotihoidon henkilökunnalta harjoittelujaksosi aikana	4	3	2	1	0
» Aion suositella kotihoitoa harjoittelupaikkana muillekin opiskelijoille	4	3	2	1	0

Perehdyttäminen ohjatun harjoittelun harjoittelupaikkaan:

Arvioi perehdyttämisestäsi kotihoidon työkenttään asteikolla 4-1.

Ympyröi omaa mielipidettäsi vastaava vaihtoehto.

1 = Olen erimieltä

2 = Olen jokseenkin erimieltä

3 = Olen jokseenkin samaa mieltä

4 = Olen samaa mieltä

0 = En osaa sanoa

	Olen samaa mieltä	Olen jokseenkin samaa mieltä	Olen jokseenkin erimieltä	Olen erimieltä	En osaa sanoa
› Sain tutustua kotihoidon perehdytysmateriaaliin	4	3	2	1	0
› Minulle esiteltiin kotihoidon tilat ja tiimin henkilöstö heti alussa	4	3	2	1	0
› Sain suojavaatteen heti ensimmäisenä päivänä	4	3	2	1	0
› Sain perustiedot kotihoidon asiakkaista ennen käynneille menoa	4	3	2	1	0
› Minut perehdytettiin Effican käytössä kotihoidon tärkeisiin kirjaus ja raportointi toimintoihin	4	3	2	1	0
› Sain luettavakseni kotihoidon palvelusisällöt ja myöntämisen perusteet esitteen	4	3	2	1	0
› Sain perehdytystä lääke- ja hoitotarvikehuoneen sisältöön ja käyttöön	4	3	2	1	0
› Kanssani käytiin läpi turvallisuusohjeistus	4	3	2	1	0

Ohjatun harjoittelun ohjaus:

Arvioi kokemuksiasi harjoittelupaikastasi/ saamastasi ohjauksesta asteikolla 4-1.

Ympyröi omaa mielipidettäsi vastaava vaihtoehto.

1 = Olen erimielistä

2 = Olen jokseenkin erimielistä

3 = Olen jokseenkin samaa mieltä

4 = Olen samaa mieltä

0 = En osaa sanoa

	Olen samaa mieltä	Olen jokseenkin samaa mieltä	Olen jokseenkin erimielistä	Olen erimielistä	En osaa sanoa
› Ohjaajalla oli aikaa perehdyttää ja ohjata minua riittävästi	4	3	2	1	0
› Ohjaajani oli ohjausmyönteinen	4	3	2	1	0
› Ohjaus oli rauhallista ja suunnitelmallista	4	3	2	1	0
› Ohjaajani oli selkeäkielinen	4	3	2	1	0
› Ohjaus oli myönteistä ja rohkaisevaa	4	3	2	1	0
› Ohjaaja tuki minua tavoitteideni asettamisessa ja saavuttamisessa	4	3	2	1	0
› Ohjaaja antoi minulle tilaa tehdä ja toimia itsenäisesti	4	3	2	1	0
› Sain mielestäni riittävästi vastuuta ja koin, että minuun luotettiin	4	3	2	1	0
› Ohjaaja kysyi perusteluja työskentelytavoilleni jakson aikana	4	3	2	1	0
› Ohjaajani antoi palautetta jakson aikana	4	3	2	1	0
› Uskalsin kysyä ohjaajalta mieltäni askarruttavia kysymyksiä	4	3	2	1	0

Ohjatun harjoittelun ja perehdyttämisen kokonaisarviointi

Arvioi vielä koko ohjaus/perehdytysprosessia asteikolla 5-1.

Ympyröi omaa mielipidettäsi vastaava vaihtoehto.

5	4	3	2	1
Erinomainen	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Heikko

Tähän voit kirjoittaa vapaasti lisäystä vastauksiisi tai muita kommentteja ("ruusuja ja risuja")

KIITOS PALAUTTEESTASI

Oletko kiinnostunut jatkossa tulemaan sijaiseksi kotihoitoon

Kyllä_____ En_____

Jos vastasit kyllä, ota yhteyttä oman alueesi kotihoidon ohjaajaan, yhteystiedot alla:

Eteläinen alue

Aholainen Marita	puh. 020 61 56796
Ellilä Outi	puh. 020 61 57817
Kortesalo Marja	puh. 020 61 56141

Keskinen alue

Amberg Päivi	puh. 020 61 57476
Kallatsa Laila vs.	puh. 020 61 58450
Lindeman-Pakarinen Päivi	puh. 020 61 58451
Paju Kaarina	puh. 020 61 55698
Rämä Taija	puh. 020 61 56001

Pohjoinen alue

Luhtaniemi Jonna vs.	puh. 020 61 57183
Penttilä Kati	puh. 020 61 57182
Seppälä Leena	puh. 020 61 56020
Tuuri Kaisa	puh. 020 61 57531

Palauta lomake täytettynä kotihoidon ohjaajan postilokeroon.

Opiskelijan ohjaajan opas

Onneksi olkoon,

Sinut on valittu vastuulliseen tehtävään – ohjaamaan kotihoidon harjoittelun jaksolle tulevaa opiskelijaa!

Muistathan, että ohjaajan käyttäytymisellä ja suhtautumisella opiskelijaan on suuri merkitys harjoittelujakson onnistumisessa. Yritäthän parhaasi ja olet vastaanottavainen – näin myös sinä ohjaajana opit paljon.

Tämän oppaan avulla pystyt ohjaamaan opiskelijaa entistä paremmin. Näin opiskelija saa ohjatusta harjoittelujaksosta enemmän irti ja ohjattu harjoittelujakso on opiskelijalle sekä Sinulle, ohjaajalle, antoisampi.

Kouvolassa 2012 tehdyn tutkimuksen mukaan saatiin vahvistusta sille, että ohjatulla harjoittelulla ja sen onnistumisella on merkitystä myöhemmin työpaikkaa valittaessa. Nykyisin uusien, pätevien ja työhön sitoutuneiden hoitajien rekrytointi on haasteellista, sillä he ovat haluttuja joka työpaikassa. Meidän kaikkien on panostettava opiskelijoiden hyvään ja ammattitaitoiseen ohjaukseen, sekä annettava työyhteisöstämme hyvä ja mielenkiintoinen kuva työpaikkana. Näin saamme tulevaisuudessa uusia kollegoita tekemään arvokasta kotihoitotyötä kanssamme.

Tämä opas on toteutettu Kouvolan kotihoitoon osana Saimaan ammattikorkeakoulun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyötä. Opinnäytetyön puitteissa on kehitetty myös kotihoidon ohjatun harjoittelun opiskelijapalautelomake.

Ohjaajalla on velvollisuus arvioida opiskelijan osaaminen käytännön jakson aikana. Vastavuoroisesti toivomme, että opiskelija antaa myös palautteen meille ohjaajille harjoittelun palautelomakkeella. Meikin haluamme kehittyä vielä paremmiksi ohjaajiksi.

Kouvolassa 21.2.2013

Leena Porkka

Sairaanhoitaja

Krista Puustinen

Sairaanhoitaja

Opiskelijan tulo ohjatun harjoittelun jaksolle

Kun saatte kotihoidon ohjaajalta tiedon opiskelijan saapumisesta ohjatun harjoittelunjaksolle, valitkaa tiedon saatuanne opiskelijalle pääasiallinen ohjaaja/ ohjaajapari. Ohjaajan tulee olla työvuorossa opiskelijan saapuessa ja hänelle tulee varata ensimmäinen päivä opiskelijan intensiivisempään ohjaamiseen ja perehdyttämiseen kotihoidon työhön.

Kouvolan kotihoidossa suositellaan, että sama ohjaaja on opiskelijan kanssa harjoittelun kaksi ensimmäistä viikkoa. Tämän jälkeen ohjaajana voi toimia muutkin hoitajat. Opiskelijalle on suuri rikkaus nähdä eri hoitajien erilaisia työskentelytapoja. Näin hän oppii, että saman työn voi tehdä hyvinkin erilaisilla tavoilla, vaikka lopputulos on sama.

Mitä harjoittelun ohjaus tarkoittaa?

Harjoittelun ohjauksella tarkoitetaan hoitotyön harjoittelujakson aikana tapahtuvaa opiskelijan oppimisen tukemista. Ohjaus ja tuki voivat liittyä käytännön taitojen omaksumisesta aina persoonallisen ja ammatillisen kehityksen pohtimiseen saakka.

Motivaatiota ohjaukseen!

Ryhmän työskentelymotivaatio välittyy äärimmäisen helposti opiskelijoille! Motivoituneessa ryhmässä oppiminen on mahdollista, koska myös opiskelijan innostukseen suhtaudutaan myönteisesti ja hänet koetaan parhaimmillaan työyhteisön voimavarana. Päinvastaisen yhteiskulttuurin vaikutukset opiskelijaan ovat luonnollisesti sen kanssa samansuuntaiset. Ei ole mukavaa olla opiskelijana työyhteisössä, jossa ryhmähenki ei toimi tai kellään ei ole kiinnostusta työntekoon. Kuinka opiskelijakaan voisi tällöin olla motivoitunut ja innostunut? Opiskelijamyönteisessä työyhteisössä tiimityöskentely sekä kommunikaatiosuhteet toimivat. Koulutettu henkilökunta on opiskelijan tavoitettavissa ja opiskelija uskaltaa myös lähestyä heitä.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa toteutuva työharjoittelu on psykologisessa mielessä opiskelijalle kuormittava kokemus. Hän joutuu varsinkin jakson alussa jatkuvasti uusiin vuorovaikutustilanteisiin; tutustumaan uusiin hoitajiin ja asiakkaisiin sekä perehtymään kullekin yksikölle ominaisiin ”pelisääntöihin”. Onnistuneiden oppimiskokemusten kannalta on lähes välttämätöntä, että opiskelijalla on *johonkin kuulumisen* kokemus. Tämä edellyttää toki myös opiskelijan omaa panosta ja halukkuutta sitoutua työryhmään.

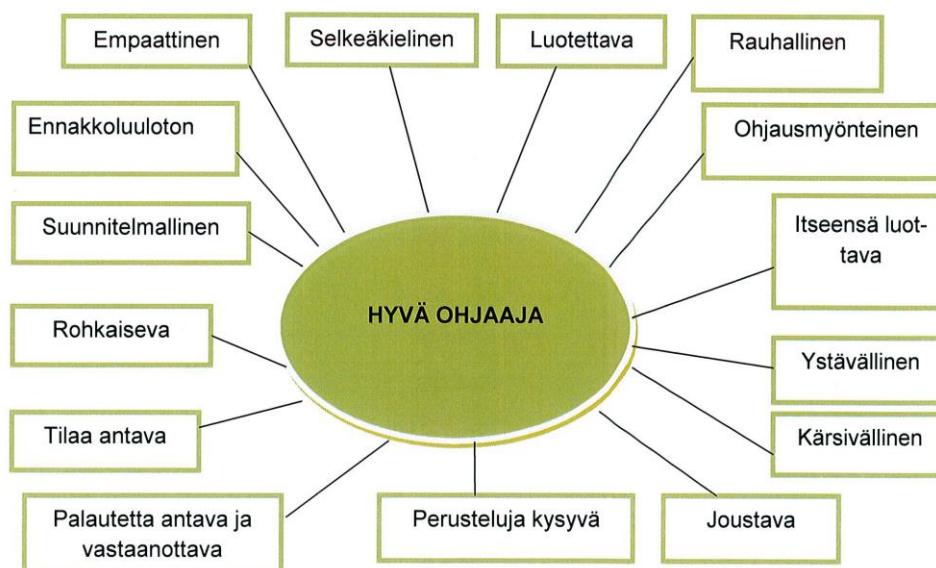
”Eikö ole kummallista, että kun jonkin tekeminen vie joltakulta toiselta kauan, hän on hidas. Kun jonkin tekemiseen menee minulta kauan, olen perusteellinen.”

Hyvä ohjaaja

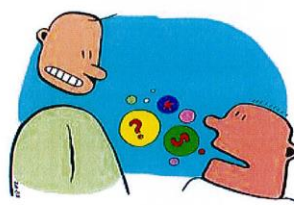
Ohjaajan tehtävänä on aiemmin ollut toimia kontrolloijana ja arvostelijana, nykyisin ohjaajasta on tullut enemmänkin kuuntelija, kyselijä, neuvoja ja samalla myös oppija. **Ammattitaitoinen, omaa työtään arvostava, ystävällinen, rohkeaseva sekä kannustava ohjaaja lisää opiskelijoiden motivaatiota oppimiseen.** Hyvä ohjaaja pyytää opiskelijan toiminnalle perusteluja ja tekee aktivoivia kysymyksiä ohjauksen lomassa sekä antaa opiskelijalle säännöllisesti palautetta hänen toiminnastaan.

Opiskelijan epäonnistuessa ohjaajan tulee löytää myönteisiä puolia ja osata rohkaista eteenpäin. Hyvän ohjaajan tulee sietää myös oman työnsä arviointia.

Tutkimusten mukaan opiskelijat odottavat ohjaajiltaan ihmissuhdetaitoja, ammatillista pätevyyttä ja ohjauksellista kykyä. Hyvää ohjaajaa kuvaavat keskeisimmät tekijät ovat ohjaajan persoonallisuus ja vuorovaikutustaidot, ohjaushalukkuus ja opetustaidot. Hyvän ohjaajan ominaispiirteisiin kuuluvat myös hyvä suhde opiskelijiin, hoitotyön asiantuntemus ja hoitotaidot.

Kannusta opiskelijaa kyselemään ja kyseenalaistamaan! Tyhmiä kysymyksiä ei ole olemassa!

Opiskelijan arviointi

Ohjattuun harjoitteluun kuuluu harjoittelujakson päättyessä loppuarviointi. Ohjatun harjoittelun arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit johdetaan kunkin perustutkinnon opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteissa esitetyistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä. Opiskelijan suorituksia verrataan aina opiskelijan itsensä asettamiin tavoitteisiin, ei esimerkiksi toisen opiskelijan tai työntekijän suorituksiin ja osaamiseen.

Numeerista arviointia ei oppimisen arvioinnissa välttämättä tarvita, koska oikea ohjaaminen on pääasia. Palautteen antamalla tuetaan ja ohjataan opiskelijaa mahdollisimman hyviin suorituksiin tuomalla esille opiskelijan vahvuudet. Taitava harjoittelun ohjaaja kykenee antamaan kehittävää palautetta, sillä ilman arviointia ja palautteen antamista ei tapahdu kehitystä kohti asiantuntijuutta.

Arviointitilanteen on oltava opiskelijalle aina turvallinen ja kannustava. Arvioinnin ja palautteen antaminen sekä vastaanottaminen ovat oleellinen osa opiskelijan ammatillista kehitystä.

Työpaikalla tapahtuvan opiskelijan ohjaamisen ja arvioinnin kehittäminen

Ohjaussuhde on aina vastavuoroista, jossa tulisi antaa palautetta puolin ja toisin. Sinulle, ohjatun harjoittelun ohjaajana, on tärkeää saada palautetta opiskelijalta siitä, miten ohjaaminen on sujunut. Erityisen tärkeätä on tiedottaa myös muulle työyhteisölle, miten ohjaaminen on sujunut.

Opiskelijat voivat olla varovaisia arvioimaan ohjaajaansa ja työyhteisöä. Varsinkin ennen kuin heidän ohjatun harjoittelun jaksonsa on arvioitu. Opiskelijat voivat pelätä, että kielteisen palautteenanto voi vaikuttaa heidän arviointiinsa.

On kuitenkin erityisen tärkeää, että opiskelija arvioi työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja sen ohjaamista. Opiskelijan kanssa on hyvä keskustella, että työpaikkaohjaajan sekä työyhteisön kehittymisen kannalta on tärkeää, että opiskelija antaa ohjatun harjoittelujakson päätyttyä palautteen. Palautteen voi antaa suullisesti suoraan omalle ohjaajalle tai koko tiimille sekä kirjallisesti esimiehille. Jos palautetta ei tule, ohjaaja tai työyhteisö ei voi kehittyä harjoittelun ohjauksessa!

MUISTA KYSYÄ ONKO OPISKELIJA KUULLUT OHJATUN HARJOITTELUN OPISKELIJAPALAUTELOMAKKEESTA OPISKELIJAINFOSSA!

1.8.2013 ALKAEN OPISKELIJAPALAUTELOMAKE TÄYTETÄÄN SÄHKÖISESTI HARJOITTELUN VIIMEISELLÄ VIIKOLLA OSOITTEESSA:

<http://www.webropolsurveys.com/S/ED2C3FCFBADF3F08.par>

**Check- listaopiskelijan perehdyttämi-
seen – muistathan kertoa opiskelijalle
näistä**

Työyhteisöön tutustuttaminen

- ☐ Ohjaaja/ ohjaajapari
- ☐ Tiimin muut työntekijät
- ☐ Esimies
- ☐ Tiimin tilat
- ☐ Suojavaatetus ja sisäjäikineet
- ☐ Ulkoinen olemus (mm. rakennekynnet, korut, kellot)

Toimintaperiaatteet ja ohjeet

- ☐ Turvallisuusohjeistus (palo- ja pelastusohjeistus)
- ☐ Työvälineiden käytön ohjeistus (tietokoneet, mobiilit, puhelimet, avaimet, autot)
- ☐ Ensiapuvalmius, ensiapukaappi
- ☐ Tiedottaminen työn keskeisistä riskeistä

Palaute

- ☐ Opiskelija on antanut ohjatun harjoittelun palautteen sähköisesti
<http://www.webropolsurveys.com/S/ED2C3FCFBAFD3F08.par>

Voit kopioida listasta opiskelijakohtaisen, johon merkitset käsitellyt asiat.

- ☐ Vaitiolovelvollisuus
- ☐ Työvuorot/ työaika
- ☐ Poissaolot ja niistä ilmoittaminen
- ☐ Yhteiset tilat / taukotilat / sosiaalityilat
- ☐ Kulkureitit

Kotihoidon työn sisältö ja työtehtävät

- ☐ Kotihoidon myöntämisen perusteet ja kotihoidon asiakkuus
- ☐ Työnjako/ oman työn organisointi
- ☐ Asiakaslistat
- ☐ Asiakaskäynnit (työmenetelmien opettaminen)
- ☐ Asiakas käyntien kirjaaminen ja tilastointi Efficiaan
- ☐ Lääke- ja hoitotarvikehuoneen käyttöohjeistus (tarvikkeiden hankintakäytäntö)

Lähteet

Kouvola kaupunki 2010. Perehdyttämisopas. Henkilöstölautakunta 26.10.2010 § 178.

Luoju, K. 2011. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli ohjaajien näkökulma. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Acta Universitatis Tampereensis 1579. Väitöskirja.

Mykrä, T. 2007. Työpaikkaohjaaja oppimisen edistäjänä – opiskelijan ohjaaminen ja arviointi työpaikalla. Educa-instituutti Oy. ESR.

Opetushallitus. 2010. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja 2010. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. http://www.oph.fi/download/124811_SoTe.pdf Luettu 20.11.2012

Saarikoski, M. 2005. Innostava oppimisympäristö opettaa. Teoksessa Elomaa, L., Palta, H., Saarikoski, M., Sulosaari, V. & Ääri, R-L. Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24. 12–24.

Sulosaari, V. 2005. Ohjaaja ammatillisen kasvun tukena. Teoksessa Elomaa, L., Palta, H., Saarikoski, M., Sulosaari, V. & Ääri, R-L. Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24. 25– 36.

Tamminen, J. 2012. Sairaanhoitajien näkemyksiä seikoista joilla on merkitystä työpaikkaa valittaessa – Kysely Kouvola kaupungin eri yksiköiden vuosina 2006–2012 valmistuneille sairaanhoitajille. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49667/Tamminen_Johanna.pdf?sequence=1 Luettu 6.1.2013

Väisänen, P. 2001. Työssäoppiminen ammatillisissa perusopinnoissa ammatillinen osaaminen, työelämän kvalifikaatiot ja itseohjautuvuus opiskelijoiden itsensä arvioimina. Joensuu yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja.

Ääri, R-L. 2005. Oppimistulokset ja niistä oppiminen. Teoksessa Elomaa, L., Palta, H., Saarikoski, M., Sulosaari, V. & Ääri, R-L. Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24. 51–61.